

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

DEBRECEN VÁROS KÖNYV-
NYOMDA-VÁLLALATA,

ahova a lap szétküldésére vonat-
kozó felszólamlások küldendők. ::

Megjelen: hetenként egyszer, szombaton, másfél íven.

Előfizetési ár: egész évre 12 kor., félévre 6 kor.

Egyes szám ára 30 fillér.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVA-
TAL DEBRECEN, NYOMTATÓ-
UTCA 9. SZÁM,

ahova a lap szellemi és anyagi ügyeire vonat-
kozó összes közlemények, kéziratok, előfize-
tések és hirdetési díjak küldendők. ::

Karácsony-estén.

Írta: Tóth József.

I.

Ma születél volna
Királyi bitorba',
Nem a bethlehemi
Szegényes jászolba'
— Óh én Királyom, Jezusom:
Talán csodálnám a
Hozzánk rajolásod',
Hogy a szegénysegünk',
Fennről is megláted;
De nem imádnék — tudom.

De mert születél a
Mű szegénységünkbe
Pólyád volt a világ
Reád takart büne,
— Benne az enyém is — tudom;
Mi szegénységünket
Hogy felmagasztaltad,
Mi sok bűneinket
Hogy megvigasztaltad:
Imádlak téged Jézusom!

II.

Ma van a születésed napja
„Óh ártatlanság báránya“ —

Hirdetik gazdag karácsonyfák
A fényes, meleg palotákba'.

Ragyogó, büszke paloták előtt,
Fölvonulnak Lázár-menetek;
Fakó táblákra, halvány arcokra
Fólyva jegük. Munkát! Kenyérrel!

Ma van a születésed napja
Óh földre szállott égi Szeretel! —
Mia az ünnepek visszára járnak:
A fényes, meleg palotáknak
Méglegességben Jézus — megfeszítenek.

III.

Angyalok várása,
Kegyelem egének
Ránk harmatozása:
Ez volt a szép karácsony hajdan.
Ajtónk megnyitása,
Mi hideg szívünknek
Egy nap megnyílása:
Csak ennyi, ennyi lesz-e majdan.

... Ajtónk előtt didergő szárnyal
Állnak, zokognak majd az angyalok:
Hogy nincs karácsony többé a földön,
Hogy a szeretet a földön — halott!



Karácsony ünnepén.

A keresztyén világ legmagasztosabb ünnepe egy pár huszonnégyszáz órára megállítja a mindennapi élet egyhangúan zakatoló kerekét. Az emberi szenvedélyek hullámai elsímulnak rövid időre az emberi munkásság minden mezején; elnémul az irigység rágalma, az önzés szava s ebben az ünnepélyes csendben újra felhangzik a kétezer éves ének: „Béke a földön és az embereknek jó akarat“. A téli hideg levegő elviszi szárnyain ezt a karácsonyi szótatot a legridegebb lélekhez is; elviszi azokhoz, akik korunk vásári zsivajában bizonyos közönnyel fordulnak el a vallás-erkölesi világtól; elviszi azokhoz, akik az érzelmi élet, a lelki szükség jogosultsága ellen a tudomány leple alatt külsőleg tetszetős fegyverekkel harcolnak.

A karácsonyi ünnep a szíveket megragadó béke szózatával összhangot akar létesíteni a hit és a tudomány között. Az egyszerű keleti történet megható vonásokkal állítja eléink a bethlehemi eseményt, midőn a hit tárgya: a názárethi Jézus bölcsője körül a keleti bölcsék és az együgyű pásztorok egyaránt heiyet foglalhatnak. Ezen egyszerű jelenet képe az ellentétek századok óta tartó harcában elmosódott s azon elfogult gondolkodás vert gyökeret az emberek lelkében,

hogy a hit és a tudomány ellenségek s ezek mindaddig harcban fognak egymással állani, míg az egyik végleges diadalt arat a másik felett. Hiú várakozás, amelynek vége soha sem lesz! Ezt igazolta a múlt s igazolja a jövő. A középkor minden eszközt felhasznált a hitnek, mint egyedüli hatalomnak véglegesítésére. Nem sikerült. A tudomány fénylő sugarakkal tört elő a sötétségből. Épen úgy nem sikerül a tudománynak elnyomni a hitet soha sem. Aki e kettő között ellentétet állít fel, az soha sem vett magának fáradságot, hogy bepillantson a lelki élet legtitkosabb műhelyébe: az emberi tudatba, amelynek épen úgy alkotó része az értelem, mint az érzelem. Amabból ered a tudomány, emeből a hit. És valamint a természetben a keverékben különböző elemek egyesülnek, de — az egyesülés után mindenik megtartja önállóságát, — úgy az értelem és az érzelem bár együtt vannak tudatunkban, mint ikertestvérek, — de azért a lelki élet mezején külön-külön fejti ki mindenik tevékenységét.

Legyen béke! Mennyire szükségünk van rá. Hiszen mi békételenek vagyunk első sorban magunkkal. Nagyon, dicsőt akarunk teremteni, egekig hatolót, mint a Babel-torony építők s ime fájdalommal vesszük észre, hogy amihez nyúlunk, kezünk között por és hamu lesz. A legszebbnek

TÁRCZA.

Tanárországban.

— A debreceni tanári körben felolvasta :

Révész Lajos. —

(Folytatás és vége.)

12. A debreceni Ithakában.

Hazautazásom izgató harci jelenetén is szerencsésen túlestem, s habár éppen nem vagyok „leleményes“ Odysseus, mégis eltaláltam — nem a *pörös* Arkádiába, hanem az alföldi *poros* Ithakába, amely rám nézve Tanárországnak első és utolsó s egyúttal legkedvesebb állomása. Hiába, por ide, por oda; mégis csak itt van már az én hazám a „lófékező“ puritán, becsületes magyar gazdák között. Egyébként Trójában is volt homok, fújt a szél is, hiszen máskülönben nem is zörögthetett volna falevél és fegyver Páris hitvány csábításáért, — mégis „isteninek“ mondja a költő a várost.

Alig értem Ithakába, rögtön elém toppant nem is *egy*, hanem majdnem *hét* száz ifjú „Telemachos“. Úgy látszik, megérették, hogy nekünk is van „*családi pótlékunk*“; vagy agilis igazgatóságunk gyűjtögette őket össze ugyesen addig, míg én a tó partján lelkem-

ben tétlenkedtem. Akár így, akár úgy gyűltek, annyi bizonyos, hogy — kormányok, városok, felettes egyházi hatóságnak jóvoltából — díszes új hajlékot kaptak. Nézem, sokáig nézegetem ez új diák-hajlékot s keresem másai emlékeim között. A debreceni világforgalomnak „köldökében“, éppen a közepén áll, tehát Kalypsónak gyönyörű, még Hermestől is megcsodált barlangjához hasonlíthatnám. Ámde nincs előtte, sem benne „petrezselyem-rét“, már pedig e nélkül mégsem lehet párja a nymphea dísző hajlékának, mert annak éppen a „petrezselyem“ volt egyik ékessége. Nézem fényét, ragyogását, jóltevő melegségét s ekkor — a paradicsom jut eszembe, ahol szintén fénylett, ragyogott minden s az emberiség mégis bepiszkolódott egy kevéssé. Igen, paradicsomnak látom; de annak is óhajtanám örökre új díszes gimnáziumunkat, hogy az minden időkben fényt, melegséget, világosságot sugározzon messze eső tájakra is. A paradicsomra emlékeztet remek gyümölcsöse is. Itt egyik fán gyönyörű piros almák csábítgatnak; de olyan kemények, hogy csak *latin nyelven* élvezhetők, mert az tudvalevőleg fogas. Amott egy másik fáról szép körték csüngenek; azok meg olyan puhák és lágyak, hogy csak *görög* óvatossággal fogyaszthatók. Egy harmadik fa meg annyira meg van rakva szép hamvas szilvával, hogy csak *számtani* képletekkel tudnád a termés *értékét* s abból a magad *hasznát* igazán megállapítani. Van itt olyan fa is, amelynek kellemes, hűvös árnyékában te is

képzelt munkánkból lángok csapnak elő, amelyek önmagunkat emésztenek fel első sorban s a lát-szólagos vígasztalódás, hogy testünk és lelkünk roncsai felé odairják fénylő betűkkel, miszerint voltunk valami, -- lelkünkre megnyugtatólag seha sem hat. Van-e békénk másokkal? Ott béke nem lehet, ahol az egyik ember halála a másik élete, az egyik sírjátétele a másik feltámadása; az egyik gyalázása a másik dicsérete, az egyik bukása a másik emelkedése. Béke csak ott lehet, ahol ismerik még ezt a szót: önzetlen szeretet; ott, ahol nemcsak a tudomány sarkfényében gyönyörködnek, hanem az érzelem nyári verő-fényes sugaraiban is.

Korunk azért boldogtalan, mert nem él érzelmi életet. Rideg a törekvése s ettől rideg lesz a lelke, fásult a szíve. Hideg, számító gondolatokkal, mint valami függönnyel zárja el a lelki világot a barátság, a szeretet, a rokonszenv éltető fényétől. Sötétségben járunk s ez a sötétség saját hibánkból borul reánk. Bizony — és ezt ne tagadja senki — szükségünk van a keresztyén világ nagy ünnepeire — amidőn néhány pillanatra nyugszik az egyéni érdekhajhászat s szívünk, amely csak saját érdekünkért dobogott, összedobban annyi meg annyi szívvel, amelyeket még lelkesíteni tud a keresztyénség közös java: az üdv, a boldogság.

A gyermekvilág úgy örül a karácsonynak. Tudunk-e örvideni mi, a felnőttek, az élet harcosai, a csalódottak, a reményt vesztettek, a küzdők, a dolgozók? Bizony alig, alig. Csak mint elmúló álom tűnik fel az édes gyermekkor, midőn nekünk is felhangzott a karácsonyi ének s mi oly boldogok voltunk. úgy tudtunk lelkesedni a gyermek Jézusért. Most is felhangzik minden évben a karácsonyi béke-szózat. És mi csalódottan hallgatjuk, mert tudjuk, hogy alig múlik el a béke ünnepe, nyomában ismét hangzik a versengés rút lármája, jelezve, hogy a békételesség ösvényein járunk újra. Bárha minden ember lelki világába bejutna egy kis fény a betlehemi csillagból s gondolatban mindnyájunkat ahoz vezetne, akinél nagyobb hódítót még nem látott e föld az érzelmek birodalmában.

Dr. Veress István.

Ima.

A gyomai református templom 100 éves fennállásának ünnepélyére írta és 1913 december hó 14-én elmondta:
Domby Béla, gyomai református lelkész.

Uram, az idők nagy hullánerésének csendes kikötőjében, templomodban állunk. Te tudod, hogy száz évnek vihara, szenvedése bon-

leshetnéd — régi mintára — a hulldogáló almát, kedves Telemachos, s ha nagyon sokat, vagy plane allandóan alatta időznél, kiszámíthatnád nemcsak az esésnek, hanem a bukásnak törvényét is; mert ez a fa: a nemtanulás fája. De áll itt egy remek és terebélyes fa is, amelyet a most elhagyott ősi iniezeiből ültettek át számunkra részint biztos enyhülést adó helyül, részint pedig allandóan virulandó diszként, s ez: a magyaros nyíltság, a becsület szorgalomnak, vallásért, hazáért, emberiségért dolgozó munkásságnak áldásos fája. És jól esik látnom, hogy derék Telemachosaink, mint szélteben e hazában, nálunk is a becsület és szorgalom fája alatt tömörülnek legnagyobb számban. Akadnak ugyan egyes Telemachosok, akik nem olyan meggondolatlanok, mint a bibliai paradicsomban volt Ádám, s akik nem kóstolgatnak bele könnyelműen mindenféle gyümölcsbe, hiába kínálgatjuk nekik; azonban a nagy többség nem találja *savanyúnak* paradicsomunk gyönyörű szőlőtermését, mert jól tudja, hogy e gyümölcs után megjön egykor a jó magyar kenyér is.

De nemcsak Telemachosok, hanem „kérők” is vártak itthon, mint hajdan Odysseusra az igazi Ithakában. No, ezekkel már nem bajlódom annyit, mint amennyi teketóriát Homeros csinál velök az Odysseiában. Az én szívem is nagyon érzékeny, mint az ismeretes bankáré; hogy tehát bajom ne essék a nagy megindulástól, egyszerűen elküldöm magamtól ezeket a szomorú *kérőket*: a tanári özvegyeket és

árvákat. De, hogy tessék-lássék módjára én is tegyek ereitok valamit, nat kezokbe adom e soroknak néhány száz nyomtatott példányát. Ha nem is sokat, de annyit talán mégis fognak e sorok nekik használni, hogy útmutatásuk mellett gondosan messzire elkerülhetik a Duzzegi-határt is, Közönyösségvárát is s így biztosan eljuthatnak Buzgóságvárába, ahol mindenkoron meghallgatják a kéroket. Esetleg Tanárországon kívül eső vidékre: az iskola- és tanügybarátok „aranygyapjas” zsebeinek kolchiszi tájaira, avagy a Felebaráti-Szeretet országába is tévedhetnek árváink vándorútaikon. Ez esetben pedig szolgáljanak számukra nyomtatott írásim igazolásul, sőt ajánló- és kéro levélül.

Midőn úgy, ahogy, de mindenesetre „árvaügyhöz” illő rövidséggel ezzel is végeztem s már-már pihenőre akartam térni, ime, egyszerre csak kezembe akadt egy lepel. Nézem, forgatom s látom, hogy nagyon hasonló ahhoz, amelyet Penelope szövögetett nagy gonddal és — csellel. Hasonló, de mégsem azonos; mert az a *halálnak*, gyásznak leple volt; míg erre az élet képe szövődik. Igen; mert, hogy végre is egy csapásra mindent befejezzek, e leplen hozom össze okoskodásomnak rég elkezdett és szándékosan sokféle vezetett szálait, s ide e *lepelre szövöm rá az embernek, a tanárembernek képét*. Előveszem hát kedves philologiai múzeumunkból a Homeros korából egyenesen ránk hagyott „vetélőt” s megpróbálom úgy szőni azzal az embernek, a tanárembernek képét,

togatta e hajlék falait, lángok gyűrűje égette tornyát, tűznek nyelve hamvasztá tetejét.

Te tudod, hogy e hitéhez hű nép ezer csapás, sűrű könyhullajtás mellett is megmaradt tántoríthatatlanul ősi hite, zsoltáros éneke mellett: *Te benned bízott eleitől fogva!*

Mintha a pünkösdi lélek szent lángolása érintette volna itt a lelkeket, messze múltból ide világítanak ama nagy lelkipásztorok nevei, akik örízői valának a nyájnak és építői az Úr hajlékának.

Uram, a te hajlékodból, mint őratornyból visszatekintünk a múltra. Látunk egy népet koldusan-szegényen, szolgaság bilincse sár lábán és kezén, hamuban-porban ül, Jeremiás siralma zokog énekében. útja a temetőhöz ér.

De látunk daliás idöket is, e népnek ima gyanánt „Talpra magyar!“ zúg ajkán, széthull a bilincs, birokra kél ezer ellenével és hősi zsoltára lesz:

Dárdádat nyujtsd ki keziddel,
Ellenségimet kergesd el!”

Óh „Tündér-rege színü szép idök“ ihlesétek a mai kornak sivár köszívü gyermekeit, hogy minden lélek megteljen szent lángolással, minden szív bűnbánat könnyeivel dobogja el: Én Uram, én édes Istenem!

hogy az diákot, szülöt, sőt parlamenti képviselőket is megnyerjen, vagy legalább is kibékítsen. — Fejét ez embernek telt buzakalászközből szövöm; törzsét, derekát a szilárd tölgytől veszem; összes tagjait pedig olyan anyagokból állítom össze, amelyek az odysseusi „okos észnek“ és „erős léleknek“ gépezetével lelkes munkában tarthatók és állandóan irányíthatók. Aztán pedig az iskolának, az ifjúságnak komoly és lelkes szeretetét, a kollegiális együttérzésnek nem csillogó fényét, hanem állandóan melegítő tüztét öntetem belé — az igazi tanári hivatás szelleme által. És most, midön így készen áll emberem képe és a tanári pálya felé akarnám azt indítani, csak azon tűnődöm, hogy milyen irányt jelöljek ki most szövődött, formálódott emberemnek? Midön így töprengök, bizonyára kartársi tanács — és viszontszeretetésként a holtak országából, a távoli tanári Hádeshből szót hallok, amely az élet előtt tanács-talanul álló tanárembernek, de magamnak is ezt kiáltja a mélyből, a sírból: „*Memento — vivere!*“

* * *

És igaza is van e szózatnak. Mily szép is az élet, ha az élet, s nem tespedés, nem puhaság! Mily szép is lenne a mi életünk is, ha magunkat, állásunkat kissé jobban meg tudnók védeni, becsültetni? Milyen vonzó, áldásos is lehetne a tanári oktatás és nevelés, ha okos, emberies, méltányos úton-módon a cserekereskedést végre korlátozhatnók? Milyen üdvös,

Erős várunk, Istennek temploma! Mint a múltban, a jövőben is te légy védbástyája a magyar hazaszeretnek!

Ércnyelvü harangjaid hadd hirdessenek újjaszületést, szebb idök vágyát, boldogabb kor érkezését, adventi hajnalos örömeiket!

Égre néző tornyod, mint kálvinista Sion, álljon rendületlenül. Bensődben hangzó ének, imádság és ige vigye szárnyain a karácsonyi meleg szeretet angyali szózatát: „*Dicsőség a magasságban Istennek, békesség a földön és az emberekhez jóakarattal!*“, hogy szegény és gazdag, boldog és boldogtalan, kicsiny és nagy érezze e gyülekezetben, érezze a magyar haza földjén Atyai áldásodat!

Oh áldj, ezerszer áldj meg édes Istenem! Szent a hely, mennyország kapuja, hol állunk!

Nézd, minden kéz imára kulcsolódik, mozdul az ember rengeteg, mint lombos erdő föl-támadás tavaszán.

Minden szív oltároddá lesz, minden lélek örömmel, allelujával tekint száz éves templomodra, melynek falairól áldva, hála könnyek között olvassa fölirt ígédet: „*Imádjátok az Urat az ő hajlékának ékességében!*“. Amen.

életadó dolog lenne az, ha Országos Tanáregyesületünkbe azokat is be tudnók vinni, akik eddig — mint az össze nem fűzött vesszők — egyenként töredeznék értékes erőikkel? Mily szép lenne a mi Tanári Özvegyeket és Árvákat seg. Egyesületünk élete is, ha mi is tudnánk pl. sorsjátékot rendezni, a hírlapok útján „Árvaház“ címen gyűjtést indítani, az év végén szokásos tornavizsgálatokat csekély összeggel belépődíjasokká tenni? mint egyes helyeken történik is. Mily szép lenne, ha — az ellenséges áramlat közepett — legalább néhány gimnázium egy görög, vagy római dráma előadásával kiengesztelné némileg az emberiség nagy őseinek szellemét? Végül mily szép lehetne az én életem is? ha e csendes elmélkedésért, amelyben különben sem vallás, sem politika, sem magán, sem nyilvános szereplés ellen *akaratommal* nem hagyta el sértő szó „fogaim rekeszt“, nem dobnák rám, kedves tanártársaim, az esetleg kezeikben tartogatott köveket, hanem — mint egykor Deukalion és Pyrrha tették — a hátuk mögé vetnék azokat, hogy új emberek, új világ, új hangulat, új közvélemény keletkezzen belőlök velünk szemben, amely szintén higgye és vallja, amit mi szívünk teljességével érzünk, hogy „*ha a föld Isten kalapja, akkor szép magyar hazánkkal együtt Tanárország is bokréta rajta!*“



Sötét pont a püspöki jelentésben.

A sötét pont így hangzik: „Legyen szabad szomorúan emlékezni meg arról a felületességről, amelyvel ifjúságunk a nevelés reá irányuló gondjait veszi s ha ennek bizonyítására tipikus esetül azt veszem, hogy még a hittanhallgatók legnagyobb része is vonogatja magát a 8–10 percig tartó mindennapi házi istentisztelettől s ha ehhez a képhez hozzáadom a lelkészi vizsgák eredményének szürke tónusát, úgy hiszem teljes sivárságban állítottam elé a belső hivatás nihilizmusát”.

A püspöki jelentés e sötét pont némi enyhítésére reményt köt a felállítandó internátusi neveléshez. Dr. Mitrovics Gyula erről vezércikkhez a 46-ik számban. Föltétlenül összekapcsolódik a két dolog s együtt lehet róla szólanom. Mert a lélek kész, hogy szóljak róla. Nem most először, mert már diák koromban lelkemben élt ennek a sötét pontnak, ennek az internátusnak a képe s adandó alkalmakon szólottam is ezekről. Ma is az a teljes meggyőződés, hogy nevelni egyedül és kizárólag internátusban lehet. Internátus nélkül minden iskolánk egy szabad esikőlegelő, mely körül virágos parkot akarnak létesíteni — kerítés nélkül.

Mikor én átolvastam a püspöki jelentésből azt a sötét pontot, a szememre is köd ereszkedett, lehanyatlott a lapot-tartó kezem s fojtogató érzés örvénylett a szívemben.

Mi lesz a kálvinista Rómával az állami egyetem folytán? A mi reformációnkkal, a mi igaz krisztianizmusunkkal mi lesz? Ha magunk is ilyen rendet tudunk tartani, a magunk portáján, milyen rend lesz a bérbeadás után? Istenországának épületei minő pilléreket kapnak, ha más gazda veszi kezébe a gondozást? És több ily ádáz gondolat kavargott fejemben.

No, de ezzel nem segítünk semmit. Ide pedig segítség kell. Ha már egy püspöki jelentés nagy nyilvánosság elé szánt lapjain is ily sötét e pont, milyen lehet a lelkek fenekén! Mert ott, az ifjúság lelke fenekén lehet még gyilkoló sötét. S ha ők e sötétséget *nem látják*, ez még mentésük lehet. De ha látják s mégis ebben tévelyegnek: mi lesz az ő életökből s az ügyből, melynek gondozása reájok vár? Szeretnék megkondítani minden vészharangot az ifjúság lelkiismeretének templomországában, képtelenség, hogy tudatával bírnának a veszedelemnek, mely örvényébe vonja, — a konkolyhintésnek, mely szívöklelkők szántóföldjén végbemegy, míg ők alusznak. Mely még attól is megfosztja őket, hogy egyszerű evő-ivó állatokká fejlődhessenek. Anyagi részök atomjai is szétebálódznak, mielőtt a férfikor fejlettségéhez érnének. Ideges elégedetlen, civakodó fél-

bolondok lesznek, amilyenek befogadására mindig kevés a szanatorium. S lelkek tiszta értelmi fénye, szívök égbeemelő szent hevülete úgy jár, mint a nedves gazba nehezen lobbanó láng: fojtó füstbe fül.

Nemcsak a theol. ifjúságról beszélek, ámbar első sorban arról. Elöttem ember áll, emberi mivoltjában, emberré fejlődése lehetőségében, vagy lehetetlenségében. Hogy kiki mivel foglalkozik és mivel keresi kenyerét? ez tisztán gépies dolog, a fűtőanyag kérdése; fával, szénnel, szalmával, vagy nyersolajjal. Az a fő, minő munkára alkalmas a gép? Simán, szépen haszonnal dolgozik-e, vagy zakatol és tűzre való. Theológus, jogász, orvos, gépész, napszámos és a többi... a gépszerkezet dolga, fát vág-e, vagy búzát csépel, vagy repülőgépet röpit a csillagok felé? Az a fő: jól vág-e? jól csépel-e? biztosan jár-e a magasban? Emberi életünk teljessége a cél. Ez az érzék, ez az öröm, ez a boldogság, ez a teremtő dicsősége.

S hogy készül ehhez a mi ifjúságunk?

„A nevelésnek reá irányuló gondjait felületesen veszi.”

„Még a hittanhallgatók legnagyobb része is vonogatja magát a 8–10 perces házi istentisztelettől.”

„A lelkészi vizsgák eredménye teljes sivárságban állítja elő a belső hivatás nihilizmusát.”

Igy jellemez a püspöki jelentés.

Tegyük boncaszatra, szedjük izekre s így próbáljuk megállapítani a betegség diagnózisát. Mert betegség ez s halál lehet a vége.

Tény, örökigazság, hogy az iskolák, a tanítók, minden iskolai felszerelés, — az első ajtókilincstől, az utolsó bizonyítvány pecsétjéig, — „a nevelésnek az ifjúságra irányuló gondja”... Nem is szólva az első anyai tekintetről, mely e világba lépő siró kisdredre esik; az első értelmi hatásról, mely az első szót gyermeke lelkéből kihozza. Nem is szólva már erről, amint óvodába, amint népiskolába kerül, mindazok a hatások, melyek megmozdulnak pénzben, észben, akaratban, az épületek néma beszélőköveiben: mind e hatások az ifjúság nevelésének gondja. Egy csodálatos isteni gond ez, mely az élet folytonosságának fentartására irányul. És nemcsak az embernél, hanem az ásványország küszöbét átlépő ázaléknál, a növényországon keresztül, az állatországba lépő iszalagnál: mindenütt az élet fentartásának gondja. S hogy veszik ezek ezt a gondot? Készséggel, örömmel és haszonnal. Már a növény csodás eréllyel keresi és használja fel a fejlődésére szolgáló eszközöket. Tudós megfigyelések szinte értelmi erőt látnak már a növényélet működésében. Mezőgazdasági terményeink tökéletesedése, mennyiség és minőség tekintetében: kertészeti kulturánk szépsége, változatossága, gazdagsága, általában az egész növény-

termelés alkalmazkodása az emberi akarat után, mind onnan van, mert „a nevelésnek reá irányuló gondját” nem veszi felületesen egy útszéli dudva sem. Sőt nagyon is felhasználja, meghálálja a legkisebb fáradságot, gondot is.

Az állati élet fejlődése ugyanezt mutatja. Itt is csodás eredményeit tapasztaljuk a nevelés ráhatásának. „Az ökör ismeri gazdáját és a szamár az ő urának jázlát” — mondja parancsképpen Ésaías. Persze, hogy ismeri és felhasználja „a nevelésnek reá irányuló gondját”. Ezért érnek el oly bámulatos sikereket az állatnemesítés terén. Másként maradna minden a regében, vagy visszafejlődés állna be. Lehetetlen tehát, hogy a létezés legfőbb alakzatán, az emberen ne látszanék meg „a nevelésnek reá irányuló gondja”, ha. Itt megállok, mert a folytatását nagyon meg kell gondolnom. Tulajdonképp ezért fogtam tollat. De annyit már itt is elmondhatok, hogy isten ellen való legnagyobb bűn volna úgy ítélnem, mintha az ember ifjúsága képtelen volna arra, amire képes egy útszéli dudva, avagy egy porbaesúzó féreg. Valami akadályának kell lenni a *pályatárs* előtt. Ezt keressük majd.

S minő képtelenül hangzik ez a sötét pont: „Még a hittanhallgatók legnagyobb része is vonogatja magát a 8–10 perces házi istentisztelettől”.

A mi egész papi pályánk egy folytonos istentisztelet házban és házon kívül. „A kegyességben való gyakorlat” Pál szerint, „Szüntelen imádkozás” Krisztus szerint. A tehernek könnyűsége, az igának gyönyörűségé magasztalása. Egy erkölcsi vegyfolyamat ez. Akárcsak a szőlővesszőben végbemenő vegyfolyamat, midőn a földben, vízben, levegőben örvénylő elemek édes gyümölcsé magasztosulnak. Az anyagi világ emelkedése az erkölcsi világba. Ember által készített műszer, megérzi, megmutatja ezt s az ember maga, a maga lelkén nem tudná megérezni?! . . . Egy holt instrumentum, ha indító áram fut rajta át, nem vonogatja magát, sőt, mintha szárnyai nőnének! . . . és a hittanhallgatók, ha az isteni lélek mindenható árama lelkökbe kapcsolódik, vonogadják magukat! . . . Itt is megállok, mert a folytatását nagyon meg kell gondolnom. De érzem, hogy itt is valami elszigetelőnek kell lenni, ezért marad veszt a szentebb erő. Mint annál a bizonyos Nikodémusnál, aki szintén úgy vonogatta magát.

S a lelkési vizsgák eredménye? . . . Nem volna egyéb, mint „a belső hivatás nihilizmusa!” . . . Minő úton jutott a nihilizmus örvényébe az a vizsgázó atyafi? . . . Minő határok ragadták a pusztai kövek közé? . . . a templom tetejére? a nagy magas hegyre? hogy készséggel átadja magát a gonosznak! . . .

Én nem tudom azt el se képzelni, hogy bármely pályára készülő ifjú ember lelkében ne volna még

legalább egy csirasejtje annak a belső elhivatásnak. Azt mondja egy nagy bölcész, hogy az ember minden bűnön keresztül is, mindig útban van a mennyország felé. Krisztus is megható példákat hoz fel erre nézve. Dacára keserves tapasztalatainak. Hol van hát az a gonosz erő, mely a vizsgázó theol. atyafiakat a nihilizmus örvényébe vonja? Hogy legalább egy gyöngé mozdulattal tiltakoznának a kísértő szolgaságával szemben! . . .

Bizony, nagyon el lehetett keseredve a mi nagyhitű püspök atyánk, hogy olyan sötét pontot állított be — és szükségét látta beállítani, püspöki jelentésébe.

Különbem nem új keletű ez a pont. Nem is csak debreceni speciálitás. Én régiebb idő óta kísérem figyelemmel akadémiai ifjúságunk munkakészségét, kötelességiránti hűségét s ezek bizonyosságait. Bizonyosságok az évenkénti pályakérdések, melyek a legtöbbször megfajítottan maradnak. Bizonyosságok azok az ősjogászok, most már őstheológusok is, kik nem szégyenlik a gazdátlan ebként való kóborlást az újonjövő s őket otthagyo tanulóársak között, — ők maradnak, mint a megszedett szőlőben maradt kunyhó. Ezek gonosz bizonyosságok s hogy ilyenek vannak és lesznek és mértani arányban növekednek; ez igazán sötét pont egész társadalmi életünkben s minden jobb lelkek kötelessége a legbecesebb emberi életet az ilyen elfajulások ellen védelmezni, vagy a védelmezésre utat mutatni, amennyire csak képes. Ez ösztönzi az én lelkemet is, hogy amennyire látom, úgy mutassak szabadulásra való ösvényt.

Mai korunkban általában az egyéniség túltengése tapasztalható. Ez könnyen átesap a legsivárabb önzésbe, amely minden téren kiszolgáltató magát, ha lehetne s a saját létérdekén kívül nem akar ismerni más érdeket. Ez egy siket és vak nyersállapot. Társadalmi életjelenségeink megfigyelője láthatja, tapasztalhatja legfent és legalant egyaránt. Innen a mindenféle és fajta elégedetlenség. Már az óvodás gyermek önálló akar lenni, szépen öltözködni, mulatni, jól élni, senkivel nem törődni. S amint nő az életkor, úgy nő az egyéniség követelődzése is. Éretlen kis gimnázisták kigúnyolják szüleiket, tanáraikat, fel a miniszterig. Hát még akik túlesnek az érettségig? Sokszor eszembe jut egy sárospataki első éves jogász, aki az ottani ifjúsági lapban igazán a sárgaföldig lerántotta a tudományos akadémiát, amiért Kis Józsefet tagul nem választotta s végre is abban nyugtatta meg olimpusi lelkét, hogy szinte lekicsinylés volna Kis Józsefre az akadémiai tagság! . . . S ehez hasonló égháborút hányszor olvashat az ember. Hova tanulna már egy ifjú ember, ha ily hangon beszélhet. Hogy volna kedve tanulni, mikor már az akadémiát is leckézteti.

„Igaz, — ha négy lovas kocsin mehetsz,

Minek járnál, Jónás, gyalog!" — mondhatjuk Tompával. Az igaz, hogy az eszesek nagy része is fejtetón jár ma s a leggonoszabb példa az ifjúság előtt.

A gyomai református templom jubileuma.

Méreteiben hatalmas, hatásában nagy és maradó emlékü ünnepély folyt le az elmúlt vasárnap Gyoma községben. Az ősrégi és népes, nagy református egyház ünnepelte mostani temploma fennállásának 100-ik évfordulóját. Az egyház vezetősége, a népes és csaknem kizárólag gazdákból álló presbitérium igazán szép bizonyosságát adta annak, hogy az egyház vezetésére hívatott, mert két agilis lelkészével az élén, minden mozzanatában sikerült, ügyesen rendezett, sokáig felejthetetlen emlékü ünnepélyt ült.

A hatalmas, boltozatos, 100 éves templom zsúfolásig megtelt 9 órára, amikor a papság *Futó* Zoltán esperessel az élén bevonult, hogy tolmácsolják az örvendő gyülekezet hálás érzelmeit a Magasságban lakozó Istennek a megtartatásért.

Először *Dombi* Béla lelkész mondott lelkeket magával ragadó, áhitatos, diadalmas örömmel telt imát, ami után a gyomai dalárda egy örök szép egyházi éneke következett, teljes precizitással előadva. Most következett az ünnepély fénypontja: *Futó* esperes ünnepi beszéde. Csodálatos szónoki szépségekkel teljes beszédében az örvendő gyülekezet elé varázsolta a múltat, a szenvedéssel, küzdelemmel teljesebb és beszélt a jövőről, buzdítva a fiatalokat az atyák és ősök példájával. Azután *Dombi* Lajos tiszteletbeli esperes esketett költői szárnyalású, szép beszéddel egy jegyespárt s *Tóth* József, az egyházmegye főjegyzője keresztelt 5 fiú- és 2 leánygyermeket, hatalmas, a templom jubileumára vonatkoztatott beszéddel. Majd két leánykát avatott fel az egyház felnőtt tagjai sorába *Hársányi* Pál lelkész, rövid, szép konfirmációi beszéddel. Ugyancsak *Hársányi* lelkész megható áldó szavai után felállva énekelte a gyülekezet a Himnuszt és ezzel véget ért a templomi ünnepély. Ott volt *Kiss* László tb. főszolgabíró, Gyoma község előljárósága, az evang. és az izr. egyház küldöttsége, *Tereh* Gyula hódmezővásárhelyi-, *Szabó* János köröstarcsai-, *Szabó* Béla mezőhegyesi-, *Paulinyi* Károly mezőberényi-, *Kocsis* Jenő gyulavári- és *Koppányi* Gyula békéscsabai lelkész, kik jelenlétükkel igaz örömet szereztek az örvendő egyháznak.

Délben a kaszinó nagytermében 100 terítékes közébdél volt, hol egymást érték a szebbnél-szebb felköszöntők. A szónak igazi, hívatott mesterei: *Har-*

sányi, *Dombi* lelkészek, *Futó* esperes, *Dombi* tiszteletbeli esperes, *Pálffy*, a gyomai r. kath. plébános, *Tóth* József református lelkész emelkedett hangulatba hozták az ünneplőket. A beszédek közül leginkább megragadta a lelkeket *Futó* esperes és *Pálffy* r. kath. plébános beszéde, kik a felekezetek közti kívánatos egyetértésre, igaz melegséggel nyújtották egymásnak kezeiket.

Fél 1 órakor az ismét zsúfolásig megtelt templomban folyt le a dísz-presbiteri gyűlés, melyen az esperes megnyitó szavai után *Hársányi* lelkész mondott egy hatalmas, lelkesítő, mindenkit magával ragadó emlékbeszédet és *Pikó* Bóla, az egyház legrégebbi presbitere mondta el megható hangon, egyszerű közvetlenséggel a templom történetét. Majd a Szózat elénekzése után berekesztette az esperes úr a gyűlést és Gyoma közönsége egy felejthetetlen nap emlékével szívében távozott házaiba.

A konvent téli ülése.

Folyó ügyek.

A magyarországi református egyház egyetemes konventje dec. 18-dikán folytatta és fejezte be téli ülését. A második napon leginkább közigazgatási kérdések, folyó ügyek feküdtek a zöld asztalon. Nagyobb vita mindössze is a legközelebbi zsinat összehívásának tárgyalása során merült fel. Ez a vita azonban teljes őszinte képet nyújtott a jelenlegi egyházi törvények hézagosságáról. Mitől számít a zsinat tartásra kimondott 10 év? Az előző zsinat megnyitásától, vagy utolsó plenáris gyűlésétől? A zsinati képviselők megválasztását elrendelő végzést ki hozhatja meg, a konvent, vagy a zsinat? Meddig tart a zsinati képviselők mandátuma? A múlt zsinat be van-e már zárva? A zsinat tárgyalása ezeket a kérdéseket vetette felszínre és a konvent nem tudott megfelelni rájuk.

Mindjárt a jegyzőkönyv hitelesítés után első tárgyként vezette be a tárgysorozat a közigazgatási bizottság azt a javaslatot terjesztette a konvent elé, hogy a zsinat az 1917-dik évre hívassék össze, az elnökség kéressék fel a zsinat egybehívásához szükséges királyi engedély kieszközlésére, az engedély megnyerése után pedig az egyes egyházkerületeknél a zsinati képviselők megválasztására vonatkozó intézkedések megtételére, végül a zsinatnak alkalmas időben való egybehívására. A vitát maga gróf *Dégenfeld* József konventi elnök vezette be, figyelmébe ajánlván a konventnek, hogy az egyh. törvény I. t.-c. 98. §-a határozottan megmondja, hogy minden 10 évben zsinat tartandó, eszerint tehát ő nem járulhat hozzá, hogy az csak 1917-re jöjjön össze, mivel a törvény rendelkezéseinek eleget kel-

Reform. zsoltárok és imakönyvek

bárhol hirdetett áron a
legszebb kivitelben kaphatók

CSÁTHY FERENCZ
Debreczen legrégebbi
könyvkereskedésében.

Vidéki megrendelések gyorsan
és pontosan eszközöltetnek.

tenni. Ha esetleg nem szükséges 1917-nél korábban munkába állítani, el lehet azt halasztani addig, de a zsinatnak a jövő évben okvetlenül meg kell alakulnia. Dókus Ernő tiszáninneri főgondnok nem lát semmi urgens necessitást, ami indokoltá tenné a zsinatnak jövő évben való összehívását s ajánlja elfogadásra a bizottság javaslatát. Nagy Károly erdélyi kerületi főjegyző szerint elég urgens necessitas az előtte szóló beszéde alatt elhangzott közbekiáltások, a lelkészválasztási korrupciók, e kérdés eldöntésénél azonban a gyakorlati szempontok az irányadók. A zsinati képviselők mandátuma ugyanis a jövő évben lejár. Zsinati képviselők nélkül pedig nem lehet el az egyház. Ha tehát másért nem is, de a zsinati képviselők megválasztása végett föltétlenül egybe kell hívni a zsinatot a jövő évre. Radácsi György tiszáninneri főjegyző szerint sines semmi parancsoló körülmény a zsinatnak jövő évben való összehívására. A zsinattartással járó rengeteg kiadás pedig megkívánja, hogy spóroljunk és minél későbbre halasszuk a zsinat egybehívását. Az 1917-diki dátum pedig azért is jobb, mert akkor lesz a reformációnak 400-dik évfordulója s az okosság is úgy hozza magával, hogy az akkori ünnepélyek hatása alatt nyíljon meg a zsinat. Sulyok István bihari esperes meg viszont azt vitatta, hogy a lelkészválasztási törvény van akkora urgens necessitas, amiért a zsinat megnyitását nem lehet az emberi kor legszélső véghatáráig kitolni. Itt gróf Dégenfeld József újra beleszólt a vitába s régi zsinatokra hivatkozva kifejtette, hogy a törvény imperatiye elrendeli a zsinatnak 1914. év végére, vagy 1915. elejére való összehívását. Dókus Ernő szintén azokra hivatkozva bizonyítottatta a maga igazát. A vitába még igen sokan szólottak bele s az eredmény az lett, hogy a konvent 18 szóval 9 ellenében magáévá tette a közigazgatási bizottság javaslatát. Eszerint tehát a zsinat 1917-ben ül össze. A lelkészválasztási szimóniákat szabadon lehet üzni még 3 esztendeig. No, de talán hátha kölcsönösen kiábrándul belőlük pályázó és választó egyaránt, tekintettel arra, hogy épp ez a időtartam veszélyes minden hosszú szerelemre!

A többi dolgok aztán egymásután peregtek le egyik a másik után, csupán egy tárgynál történt egy kis megállapodás: a falu elhanyagolt tündérénel, a postás kisasszonynál, akire épp a nagy magány miatt egy erős szenvedély szokott rájönni: a más titkában való őszinte gyönyörködés. Ennek a körülménynek aztán az a következménye szokott lenni, hogy — many men many minds — vagy a kisasszony vagy pedig a tiszteletes úr nem ért egyet a kereskedelmi miniszterrel az egyházi hivatalok portómentességét illetőleg. Nagy Lajos belsősomogyi esperestől is bekövetelte postakönyvét a postaigazgatóság és annak téves értelmezése folytán 337 korona 40 fillér bírságot rótt ki rá. A konvent ebben az ügyben előterjesztést akart tenni a miniszterhez, a szabályzat beszerzése iránt. Dókus Ernő azonban függőbb volt, mert előtte való nap bement a minisz-

tériumba és a kérdéses szabályzatot beszerezte, letette a konvent asztalára, sőt egy nagy csomó utasítást ott helyben fel is olvasott belőle, egyben indítványozta, hogy a konvent egyik jegyzőkönyvi mellékletként adja ki azt. Teljesedésébe is ment. A nagy szenzációkat nem nyújtó falu máskülönbben felszínre vetett még egy kérdést: az egyetemes névtár kérdését. Az egyházkerületek véleményt mondtak megjelenésének szabályozására nézve. A dunántúli kerület azt mondotta, hogy elég lesz, ha 2 évben jelenik meg egyszer. Az erdélyi kerület pedig a 3 éves forgó rendszernek a barátja. A tiszántúli kerület 4, esetleg 5 évvel is megelégszik, a tiszáninneri pedig akként vélekedik, hogy egyáltalán nem pusztul el a világ, ha csak 10 esztendőnként jelenik meg egyszer, sőt azt sem bánja, ha egyáltalában nem is jelenik meg sohasem. A konvent aztán úgy határozott, hogy 3 évben adja ki egyszer, mellőzve belőle minden olyan adatot, amely nem tartozik a névtár keretébe.

A vasárnap megszentelésének ügye régóta húzódozó ügy minálunk. Most végre a vallás- és közoktatásügyi miniszter arról értesítette a konventet, hogy a kereskedelemügyi minisztertől vett értesítése szerint az ipari munka vasárnapi szüneteléséről szóló 1891. XIII. t.-c. revizionális munkálatai már annyira előhaladtak, hogy a vonatkozó törvénytervezetet valószínűleg még ez év folyamán hozzászólás végett kézhez fogja kapni, amikor is a konvent előző években hozzá felterjesztett feliratait beható tárgyalás alá fogja venni. A konvent szó nélkül tudomásul vette ezt a leíratot, pedig nem ártott volna egy kicsit érdeklődni aziránt, hogy az állami hivatalok vajjon az ipari munkák kategóriájába tartoznak-e s az új törvény kiterjeszkedik-e a magát nagy szeretettel „ipar”-nak nevező kávé, korcsma iparra s más lebujkokra? Nagy nyugoti protestáns államokban külön törvényt adnak a vasárnap megszentelésének s nem csupán mellékesen említik meg egy törvény keretei között.

A konvent által tárgyalt nagyszámú folyó ügy részint a közalap fogalma alá, részint pedig a nyugdíjintézet körébe tartozott. A közalapi segélyezések tárgyában az a vélemény ment határozatba, amely szerint a konvent a közalapi egyszersmindenkori segélyeket mai alakjában az 1915-dik évtől kezdve megszünteti s a 22—1909. sz. határozat 6 pontjával elfogadott kulcs szerint az ily segélyekre eső összegeket — 10,000 korona kivételével, amely összegből az elemi csapások által sújtott egyházközségeket fogja évenként segélyezni, — tőkekamat segélyekre fordítja. Az egyházközségek a hozzájuk egyházhatóságiilag beosztott szórványok lélekszáma után a közalapi járulékot fizetni tartoznak. Ennek következtében a közalapi járulékok ellen beadott nagyszámú felszólalás kivétel nélkül elutasításra talált. Hasonlóképen elutasításban részesült a nyugdíjintézet körébe tartozó üggyarabok legnagyobb része is. Csak egy párat illusztrációul. A szepti

MANDEL LIPÓT cipő árúháza Piac-u. 28.

Bevésett egység-árak: 12'—, 16'—, 20'—, 24'— korona.

egyházmegye és az ország minden részéből 50 lelkész. Ez a jelentős szám felebbezést adott be az országos református lelkészi nyugdíj és özvegy-árva gyámintézet végrehajtó bizottságának 1913. évi október 10-én hozott határozatai ellen s az illető lelkészek azt kérték felebbezéseikben, hogy az 1913. évi XXVIII. t.-c. alapján folyósított korpótlékaik után az ügyrend 39. és 80-dik §§-ai alapján ne az 1913. év január hó 1-től, hanem csak az 1914-dik év január 1-től rovasanak meg nyugdíjintézetű járulékokkal. A konvent egyhangúlag hozott határozatával elfogadta a felebbezőket s az elutasítás indoklását abban állapította meg, hogy az 1914. évi január 1-től nyugdíjazott lelkészeknél is az 1913-dik évben már élvezett korpótlék általi javadalom emelkedés számításba vétetett. Az ügyrend 39-dik §-ának rendelkezése pedig az azon évközi változásokra vonatkozik, melyeknél a járulékok csak csonka évre volnának kiróhatók, nem pedig egy teljes éven keresztül élvezett javadalomra s így ezen § a felebbezésekben foglalt kérelem teljesítésére törvényes alapul nem szolgálhat. A dunántúli egyházkerület pedig aziránt kereste meg az egyetemes konventet, hogy a lelkészi korpótlékok után fizetendő 33%-os belépési járulék 5 évi részletfizetés szerint legyen törleszhető. Elutasított.

Teljesedésbe ment azonban a kerületeknek az a kívánsága, hogy a korpótlékok után járó 2% fenntartói járulék az egyházközségek által legyen fizetendő. Hasonlóképen teljesedésbe ment néhány lelkésznek javadalma helyesbítése iránt benyújtott kérelme. Így Zöld Mihály végvári lelkész javadalma s ehhez képest nyugdíjigénye 2096 korona 64 fillérben, Szabó János köcsördi lelkész javadalma 4438 K 27 f. s nyugdíjigénye 4000 koronában, Bartha Lajos aranyosgyéresi lelkész fizetése 2179 K 61 f., Kovács Géza kisoroszi lelkész javadalma s ehhez képest nyugdíjalapja 1600 koronában állapított meg. Néhány Kiss Bertalan szatmári esperes hetedik árvája s Rákosi József mikeszázai lelkész 2 árvája részére egyenként 120 korona évi neveltetési segély szavaztatott meg.

Déli 12 órakor végződött a konvent ülése dr. Kenessei Béla püspök imádságával, aki végezte már az előző napon is a megnyitó könyörgést, mint egyetlen püspök, aki a konventen jelen volt.

Összeült a konvent, hogy a zsinatot a jövő évben összehívja s széjjel ment azzal a tudattal, hogy a zsinattartásra nincs semmi urgens necessitas. Lelkészerterkezetek, lelkészegyesületek, egyházmegyék és kerületek szépen kigondolt és kidolgozott törvényjavaslatai várjatok a feltámadásra a reformáció 400 esztendő évfordulójáig!

Varga Antal.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Előfizetési felhívás.** A jövő évvel a *Debreceni Protestáns Lap* 34-dik évfolyamát kezdi. 34 év több mint egy emberöltő, hosszú idő a kevés életű sajtóvállalatok életében. Háttha még ez a lapkiadás teljesen független vállalkozás. Amilyen volt eredetileg minden egyházi újságunk megindulása. És ime azok közül a kerületi lapok közül, amelyekkel a Debreceni Protestáns Lap elindult, vagy amelyek előtt éppen az utat egyengette, ma nem maradt csak egy is és mind vagy hivatalos közlönyvé alakult, vagy egyesületi kézbe ment át. A Debreceni Protestáns Lap azonban hű maradt régi független jellegéhez, úgy, ahogy azt alapítói, b. e. Joó István és Békési Gyula tervezték, úgy, hogy későbbi szerkesztő-kiadói, b. e. Bacsoni Lajos és Eröss Lajos vezették s ahogy többi nagynevű szerkesztők is, Sass Béla, dr. Erdős József és a többiek irányították. Ahogy e lapot a közvélemény, a lelkészek testülete akarták, elfogadták és követelték, ahogy az a nagy tiszántúli egyházkerület és a magyar református egyház érdekeinek is eddig legjobban megfelelt. Nem hivatalos irányítás, akármielyen jogos, de mégis egyoldalú érdek szolgálata a cél, hanem a reformáció szabad szellemű hagyományainak értelmében az egyetemes református egyház s ennek keretében a haladás és tökéletesedés nagy eszméit megvalósító intézmények és testületek, egyházak és iskolák, lelkészek és tanítók jogos és igaz érdekeinek hű és sikeres képviselése. Nem kérkedünk azzal, hogy mint végeztük e szolgálatot. Azt tettük csak, amit nagynevű elődeink is tettek, ami kötelességünk volt és amit tehettünk. Nehéz helyzetek között a jó Isten adott nekünk erőt és az a támogatás, mellyel olvasóink részéről talákoztunk. Ezt a támogatást kérjük most is, midőn új év s új feladatok elé indulunk. Midőn a régi debreceni kollégiumtól búcsúzunk és az új fejlődés küszöbén állunk; midőn ismét zsinat elé készülődünk. Ajánljuk a lapot a n. é. közönség jóindulatába s jelentjük, hogy régi munkatársaink mind megmaradtak s hogy zászlónk köré ismét több fiatal erő csoportosult. Ezek közül Papp László, Bokor Sándor, ifj. Barát Imre, Dérczi Imre neveit említjük. A püspöki körlevelek, kongruára, korpótléokra vonatkozó hivatalos híradások ezután is lapunkban fognak megjelenni. Végül ami a lap előfizetési árait illeti, azok is maradnak a régiek: 1 évre 12 korona. *Dr. Ferenczy Gyula*, a Debreceni Protestáns Lap szerkesztője.

— A karácsonyi és újévi ünnepek alkalmából kívánunk kedves olvasóinknak boldog, vidám ünnepeket.

Karácsonyi ajándéku

legjobb venni koresolyát és lombfűrészeti szerszámot, mely igen hasznos. Kaphatók legnagyobb választékban

Bészler és Dávid

vaskereskedőknél

A nagy karácsonyi vásár megkezdődött!

DEBRECZEN, Piac-u. 7. sz.

Karácsonyra.

Minden ajakon zendüljön ének,
Adjanak hálát ifjak és vének,
Mert egyszülöttét Isten elküldte,
Hogy hozzon üdvöt vétkes lelkünkre . . .

Áldott légy Jézus! hogy megváltottál,
S elhagyott-árván nem bolygunk most már,
Vezet útunkon példád, törvényed,
S követőidet megőrzöd, véded.

Jövel Úr Jézus! szívünkbe jövel,
Paizs, sziklavár, ha te vagy közel,
S hitünk csillaga, reményünk lombja,
Szereteteddel eggyé lön fonva . . .

Szerető Atyánk! teremtő Isten!
Téged magasztal, dicsőít minden,
A zizegő fű, a dalos madár,
Harmatcsepp, porszem, virág-illatár . . .

Csak mi emberek, észt bíró lények,
Ne buzgólkodnánk imádni Téged? . . .
Akkor a lélek, ez égi szikra,
Tehozzad, tisztán, hogy szállna vissza? . . .

Dombi Lajos.

— Főtiszteletű úr betegsége. Mint örömmel értesülünk, főtiszteletű Püspök urunk állapotában tartós a javulás, úgyannyira, hogy az utolsó napokban már fel is kelhetett betegágyából. Állapota iránt nemcsak szerettei körében volt nagy az aggodalom s az egész református anyaszentegyházban állandó és fokozott az érdeklődés, hanem, mint a lapokból olvassuk, még az idegen felekezetű hívek is aggódó részvétellel kísérték betegsége lefolyását s kívánták mielőbbi teljes felgyógyulását. A budapesti Rombach-utcai zsinagóga főbbijája ugyanis, a nagytudományu Adler Illés, az Uralkodó jólétéért mondott imádságába belefoglalta a mi Püspök urunk mielőbbi fölgyógyulása iránti hő óhaját is s hívei hangos Amen-ükkal fejezték ki

e tekintetbeni érzelmi közösségüket főbbijukkal. Egy meghatározó bizonyossága annak a nagy szeretetnek, amelyet Főtiszteletű urunk az ország összes liberális köreiből élvez. Mi is, kik hozzá, mint vezérhez, hivatásban, az Úr dolgai szolgálatában legközelebb állunk s szeretete munkás megnyilvánulását nemcsak érezzük, hanem minden téren hasonlóval viszonyozzuk, hő óhajjal kérjük: a kegyelem Istene adja vissza Főtiszteletű urunknak mielőbb teljes egészségét, hogy anyaszentegyháza s a magyar közélet javára értékesíthesse továbbra is változatlan buzgalommal fényes, ragyogó tehetségét.

— A tiszáninneri egyházkerületben nagyban folynak az előkészületek a közelgő püspökválasztásra. Mint olvassuk, az egyházkerületi Elnökség a választás időpontját 1914 január 2-ára tűzte ki. Tehát az egyházközösségek szavazatai beadása még e hó folyamán megtörténik. Révész Kálmán kassai lelkész-esperes, Tüdös István miskolci lelkész-esperes és Radácsi György sárospataki theol. tanár között fog a kerület bölcsesége afölött dönteni, hogy a három kiváló egyházférfi közül a vezéri pályára melyiket tartja legméltóbbnak.

— Városi egyházak népessége. Révész K. a S. R. L. múlt számában vizsgálat tárgyává tette nagyobb városi (1000 lakosnál többet számláló) gyülekezeteink lélekszámának az 1900—1910. időközben történt percentualis gyarapodását. Az eredmény, melyre jut, felette érdekes s megérdemli, hogy lapunk olvasóival is közöltessék. Legnagyobb volt az említett időközben a szaporodás Szegeden 41%, utána következett Nyiregyháza 39%, Kassa 34%, Marosvásárhely 26%, Budapest 29%, Debrecen 21% stb. Ám a 20%-nál magasabb szaporodás Budapest és Debrecen kivételével mind a 10,000 lelken aluli gyülekezettel bíró városokra esik, az ennél nagyobb népességű gyülekezethez 20%-on alul marad. Örvendetes, hogy legalább bár az ország szíve s a kálvinizmus központja eléri azt az arányszámot, amely az erőteljes gyarapodásnak, az életrevalóságnak legszebb bizonyítéka.

— Karácsony ünnepek városon és vidéken szegény gyermekek számára. Karácsony a szeretet ünnepe, az örök isteni kegyelem hozzánk való szeretetének a legkésebb megnyilvánulása, a megváltás, a könyörület, az emberi egyenlőség szent napja. E tudat a

Harmonium, Hegedűk, Tárogatók



és a többi hangszereket általánosan elismervé legjobban szállít

Magyarország legnagyobb hangszergyára, Stowasser J.

csász. és kir. udvari szállító, színházak,
zeneakadémiák, iskolák és a hadsereg szá-
llítója, a RÁKÓCZI TÁROGATÓ feltalálója,

BUDAPEST

II. LÁNCID-UTCA 5. SZÁM.
GYÁR: ÖNTŐHÁZ-UTCA 3. SZ.

AAAAAAAAAAAAAAAAAAAA

Régi hangszerek vétele és becserélése. oooo

ÁRJEJYZÉK minden egyes hangszerről külön küldetik.



mozgatója a gyülekezetek kebelében ilyenkor végbenemő jótékonyági folyamatnak is, melynek célja hasznos ajándékok közadakozás útján való beszerzése és kiosztása által közelebb hozni azon szűkölködőket is az anyaszentegyház kebeléhez, akiknek a földi jólét helyett nélkülözés, a vígasság helyett bánat s megelégedés helyett állandó gond jutott osztályrészül. Az anyaszentegyháznak legszebb tevékenykedése ez, amely még az őskeresztység idejéből szívja éltető gyökerét s bizonyára a kegyelem Istenének áldása nyugszik mindazokon, akik fillérekkel, adományokkal a karácsonyi örömet éreztetni engedik azokkal is, akiknek különben szomorú karácsonyuk volna. Városunkban s bizonyára a vidéken is több ilyen szegényeket segélyező ünnepély fog tartatni (sőt jórészen tartatott is már), nyilvánuljon mindenikben a szeretet minden egyenlőtlenséget megszüntető, minden bajt és nyomorúságot feledtető hatalma!

— **Folklore gyűjtés** végzésével bizatott meg a pápai református theol. akadémia ifjúsága, azaz a nép száján élő mesék, dalok, babonák stb., szóval a néphagyomány emlékeinek az összegyűjtésével. — Igen kívánatos volna, ha legációk alkalmával a mi főiskolai, főképp theologus ifjúságunk is figyelmet fordítana e nagyfontosságú kérdésre, mert amellet, hogy előttük, mint a nép hivatott vezérei előtt a legbizalomteljesebben megnyílnék a néplélek minden titka, ily irányú gyűjtéssel ők volnának mindenki más előtt a leghívatottabbak arra, hogy a magyar tudománynak kiváló szolgálatot teljesítsenek. Egy hivatás, melyről a magyar protestantismus múltja oly hosszasan és dicsőségesen beszél!

— **A talmud magyarra fordítása.** A múlt hetekben összeült Budapesten egy előkelő izraelita férfiakból alakult társaság, amely a Talmud lefordítását anyanyelvünkre tette főfeladatává. Szép és nemes vállalkozás, melynek sikerét melegen óhajtjuk s a feladatra vállalkozott ismert nevű tudósok közreműködése által biztosítva is látjuk; vajha remélhetnők, hogy a hazai zsidóság ilyen szellemi erőfeszítése belőlünk is kiváltja a bibliai tudományok s főképp a jogtalanul lebecsült bibliai héber nyelv és irodalomtörténet igaz felkarolását!

— **Káplántartási díj és kápláni fizetésekiegészítés.** A nevezett járulékok kiszolgáltatása körül a főtiszteletű püspöki hivatal intézkedése alapján ezentúl az az intézkedés lép életbe, melynél fogva a nyugtalanokat nem a nagytiszteletű esperesi-, hanem az egyházkerületi pénztári hivatal küldi szét. Szem előtt tartandó a nyugta kiállításakor az, hogy ha a

járulék az egyházi szolgálat költségeinek hordozása alapján az özvegy lelkészre, illetőleg a káplán nevére van kiutalványozva: a nyugtát nem a felügyelő-lelkész, hanem az özvegy lelkészre írja alá. Az évnegyedről szóló kimutatásban szereplő segédlelkész írja alá a nyugtát még abban az esetben is, ha a folyósítás, illetőleg a nyugta kiállítása napjára személyi változás következett is be a kápláni állomáson.

— **Az Árpád-téri templom fölszentelése.** A presbiterium ülése. A debreceni református egyház presbiteriuma e hó 20-án délután 4 órakor ülést tartott az egyházi tanácssteremben *Dicsőfi József* lelkész-elnök és *Kovács József* polgármester, az újólág megválasztott főgondnok elnöklété alatt. A gyűlést kevéssel négy óra után nyitotta meg *Dicsőfi József* lelkész-elnök. *Juhász-Nagy Sándor* főjegyző fölolvasta azokat a köszönő-leveleket, amelyeket a genfi *Claparedes-család* és *özv. Balogh Ferencné* úrasszony intéztek a presbiteriumhoz azért a részvétért, amelyet férjük elhalálózása alkalmával nyilvánítottak. — A presbiterium az *Árpád-téri lelkészi állásra* beérkező pályázatok átvizsgálására, amelyet e hó 23-ára tűzött ki *Dávidházy János* esperes, a maga részéről *Könyves-Kóth Kálmán* lelkészt és *Pénzes Sándor* gazdasági elnököt küldte ki. Az előkészítő-bizottság javasolta, hogy az *Árpád-téri templom fölszentelését* lehetőleg már a január hó folyamán tartsák meg. A presbiterium a szentelés napját *január hó 18-ára* tűzte ki, egyben pedig a következő programot állapította meg: Előima. Tartja *dr. Ballazár Dezső* püspök. Alkalmi beszéd. Tartja *Dávidházy János* esperes. Keresztel: *Könyves-Tóth Kálmán* lelkész. Agendázik: *Szele György* lelkész. Esket: *János Zoltán* lelkész. Záróima. Tartja *Uray Sándor* lelkész. Ezzel kapcsolatban kimondta a presbiterium, hogy az *Árpád-téri templom isteniszteleteinek* végzésére a már amúgy is megszervezett segédlelkészi állást betölti, akinek fizetését már január elsejétől folyósítják.

— **Házasság kötés.** Főiskolánk kiváló professzora *dr. Fiók Károly* folyó hó 20-án tartotta esküvőjét *Lipiczky Anna* úrleánnyal. Kívánunk az új párnak őszinte szívből igaz boldogságot.

— **Hazakívánczó kívándorlók.** *Kuthy Zoltán* new-yorki református esperes-lelkész a következő sorok közlésére kért fel bennünket: Nincsen munka Amerikában. A munkanélküliség nemesak Magyarországból üzi ki a szegény népet, hanem a gazdagnak és szabadnak mondott Amerikából is. Azok, akik utolsó reménységüket abba helyezték, hogy sok baj, gond,

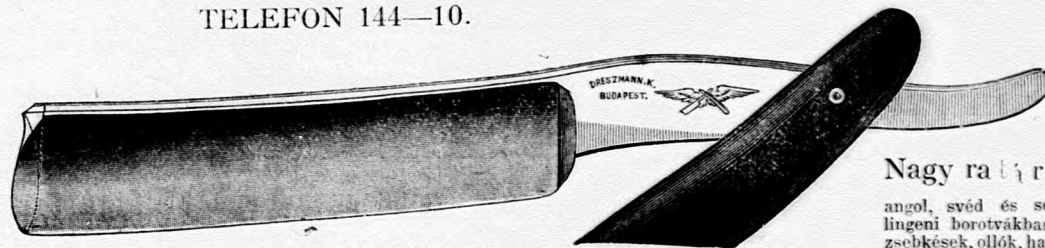
Dreszmann Károly késes és borotva műköszörüs Budapest, VII., Erzsébet-körut 22. sz.

TELEFON 144—10.



Borotvák.

Legjobb minőségben, melyek a saját műhelyemben lesznek készölve s hajszál élesre fenve. Angol borotva 5 kor., svéd 4 kor. és solingeni 3 kor. Gillette pengék készölése 12 drb 1 kor. 50 fill., borotva készölés 1-20—1-60 kor., hajvágó gép készölése 1-20—1-60 kor. A készölések a saját felügyeletem alatt történnek.



Nagy r

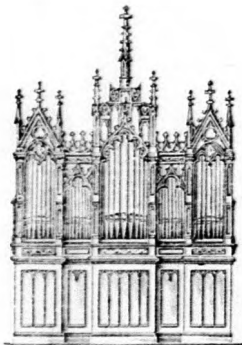
angol, svéd és solingeni borotvákban zsebkések, ollók, hajvágógép, fodrászati és kertészeti cikkekben.

rettegés és fáradság után majd Amerikában teremtenek maguknak új, talán jobb életet, most kétszeresen esalódva, összetörve, még koldusabban visszakiváncognak a régi szegénységbe, a szülőhazába. Szünetel a munka Amerikában. A trösztök, a milliós vállalatok, a kapitalista Amerika minden munkáltatója marokba fogja a pénzt és munkanélkülivé teszi azokat, akik a vagyont gyűjtötték részére. Hogy miért? Mert a kapitalisták harca készülnek. Harca készülnek a külföldi kapitalisták ellen, akik az új, demokrata államkormányzat vámtarifája értelmében résztvehetnek a kereskedelmi versenyben. A profit kisebbedésére van kilátása az amerikai trösztmágnásoknak és ez készíti őket a dacra, a tartózkodásra, a munka megszüntetésére. A new-yorki osztrák és magyar főkonzulátus jelenti, hogy az utóbbi napokban valóságos néparadat rohanta meg a new-yorki hivatal és az emberek ezrei könnyezve ingyenes hajójegyekért könyörögtek, hogy visszamehessenek a gazdag Amerikából oda, ahonnan jöttek. Magyarok, osztrákok százával járnak munka nélkül. A konzulátus azt is jelenti, hogy a balkáni háború alkalmával sem volt nagyobb a hazamenők száma, mint most, pedig akkor a törvény kényszerítette a katonaköteleseket a hazamenetelre. Azért ajánlatos volna, ha a magyarországi református lelkészek és tanítók a kivándorolni szándékozókat figyelmeztetnék, (a kivándorlás által különösen veszélyeztetett vidéken pedig a templomi szöszékből is kihirdetnék), hogy a munkaviszonyok Amerikában jelenleg nagyon rosszak, a gyárak új munkásokat nem alkalmaznak és munkásokat egyáltalán nem is keresnek.

— **A Nagypénteki Református Társaság karácsonya ünnepélye.** A Nagypénteki Református Társaság december 21-ikén d. u. 4. órakor budaörsi szeretetházában igen kedves és lélekemelő karácsonya ünnepélyt rendezett. Az ünnepély a szeretetház dísztermében folyt le, amelyet ez alkalomra zsúfolásig megtöltött a székesfővárosból kiutazott előkelőségek közönsége. A diszektől ragyogó és ajándékokkal felékesített karácsonya már lobogó lángokkal fogadta a vendégeket, mikor azok beléptek, valamint azt a 65 apátlan, anyátlan árvát is, akiknek karácsonyi

örömről gondoskodott ezúttal a mindeneken felül emelkedő munkás és cselekvő szeretet. Az ünnepély az árvák megható szép énekével kezdődött, amelynek bevégzése után *Varga Antal* budapesti vallásnár mondott szívből fakadó, buzgó imát, majd *Happál Benő* budai lelkész, a Nagypénteki Református Társaság vezető elnöke vázolta a karácsonya jelentőségét költői szárnyalású beszédében. A karácsonyfáról lemosolygó ajándékokat — mondotta — nem a kis Jézuska hozta, akinek mindkét keze be van pólyálva, hanem az a Jézus, akinek kezén és lábán keresztül ment a golgotai kereszt vas szöge. Az abból aláfolyt véreseppék teremtő ereje hozta létre azokat az ajándékokat s akik ajándékozták, azok meg is vannak dúsan jutalmazva azok által az örömkönyvek által, amelyek az ajándékok láttára a gyermekek szemében élő csillantak. A beszéd elhangzása után egy pár gyermek mutatta be szavalata által azt az értelmes, bátor fellépést, amely az intézetben uralkodó szeretetteljes nevelésnek egyik igen kiváló eredménye. A lelkes hangulatban lefolyt kis ünnepélyt az ajándékok szétosztása: a műsor fénypontja zárta be.

— **A hátralékok.** Ez év sok baja megpróbáltatást hozott olvasóinkra, de ránk is és a magyar népre is. Soha se éltünk zaklatottabb, nehezebb körülmények között. Falvainkban árvíz s más veszedelmek pusztítottak, városainkban a pénzühiány és pénzdrágaság miatt akadt fel csaknem az élet. Házatlan lett volna ilyen körülmények között zaklatni a hátralékosokat. Nem is tettük. Az fizetett, aki akart és aki tehetett. Bizony nagyon kevesen fizethettek. Nagyon sokan pedig akaratuk ellenére is elmaradtak. Most az év végén szabadjon ezen nagyon sokaknak is emlékeztetébe hozni a Debreceni Protestáns Lapot. „Nagy szükségünk, Ur Isten, jóllehet vagynak nekünk”. A többek között a nyomdai számla, amely szokás szerint ma is fizetetlen. Erre teljes fedezetünk volna a hátralékban és különösebben az évekről is kint maradó hivatalos hirdetési díjakban. Minden egyház tudja, hányszor s mikor hirdetett. Ne sajnálja hát a fáradságot és ne tekintse alkalmatlankodásnak a sürgetést, a felszólítást. Adja, amiért megszolgáltunk s adja önként. Főként a lap hátralékos előfizetési és hirdetési díjait. Ime ezt kérjük. Bizalommal kérjük.



Alulirottak a legmélyebb tisztelettel bátorodunk a Nagytiszteletű lelkész és kántortanítóurakat értesíteni, hogy a pécsi Angster S. és Fia, orgona- és harmonium-készítő cégtől megválva, ismét Egerbe, önálló működésre tértünk vissza. Ajánlkozunk a legújabb légnymatu pneumatikus esőrendszer szerint épült orgonák készítésére. Mindenemü orgonák átalakítását, javítást és hangolását mérsékelt árban és lelkiismeretes pontossággal teljesítünk. Orgonák jókarban tartását az ország bármely részében elvállaljuk. Tejes tisztelettel

Cseh István és Fia
orgona- és harmonium-készítők
Egerben,
Kovács János-utca
19. szám, saját ház.

KONCZ FEST ::
TISZTIT

Fiók üzletek: Batthyány-u. 2. szám. Csapó-u. 17. szám.

mindennemü ruhát kifogástalanul. Gallérok és kézelők mosása és vasalása pontosan eszközöltetik. Telefon 701.

Debrecen, Arany János-u. 10. sz.

Pályázati hirdetés.

A debreceni református egyház pályázatot hirdet két orgonista-énekvezéri állásra

1. a Kossuth-utcai,
2. az új Árpád-téri templomhoz.

A javadalmazás: 1600—1600 korona évi fizetés, 400—400 korona lakbér és egyenlő részesedés a temetési díjakban a többi kántorokkal együtt.

A megválasztandók kötelessége lesz isteniszteletek alkalmával az orgonázás és éneklés, a temetéseknél sorrend szerinti ellátása és az egyházi törvényekben felsorolt egyéb teendőknek teljesítése; így különösen a megjelölendő tanintézetekben az egyházi ének tanítása és gyakorlása és énekkarok szervezése, a lelkészi-kar által megállapítandó szabályzat szerint.

Okmányokkal felszerelt pályázati kérvények 1914 január 10-én déli 12 óráig *Dicsőfi József* lelkészelnökhöz adandók be.

Csak református vallásúak pályázhatnak. A kérvényhez csatolandók: keresztlevél, oklevél, esperesileg megerősített szolgálati bizonyítvány, legújabb keletű orvosi bizonyítvány.

A pályázók kötelesek próba-éneklést és orgonázást tartani 1914 január 12-én délelőtt 10 órakor a Kossuth-utcai templomban, hol is minden további meghívás nélkül saját költségükön megjelenni tartoznak. Megválasztott kántor állását lehetőleg azonnal elfoglalni tartozik.

Kelt Debrecenben, a református egyház presbiteriumának 1913. évi december hó 20-ik napján tartott gyűléséből.

Dicsőfi József,
lelkészelnök.

Kovács József,
főgondnok.

Dr. Juhász Nagy Sándor,
főjegyző.

Pályázat.

A biharpüspökii református egyház az orgonista-kántortanítói állásra pályázatot hirdet. —

NÁDUDVARY LAJOS

női divatárúháza Piac-utca 26. sz.

Az új Városi bérház sarokhelyiségében,

KÉSZÍT:

minden a fényképészeti szakmába vágó művészi munkákat műtermen kívül is. ↔

Kozmann és Társa

fényképészeti, festészeti és fényképnagyítási műterme
↔ Debrecen, Piac-utca 44. szám. Ujfalussy-ház. ↔

FELVÉTELEK:

egész nap (vasár- és ünnepnapon is) minden időjárásban; művilágítás mellett este 7 óráig.

Javadalmazása: 1. készpénzfizetés 580 kor. 12 fill. 2. 2 öl kemény tűzifa 56 korona; 3. szőlőföld 40 korona; 4. 23 hold szántóföld 1100 □-ölével, melyből 15 hold adóját haszonélvező fizeti, 690 korona; 5. halott beírásból énekszós után 20 fill., pred. után 40 fillér = 20 korona; 6. stóla 60 korona, összesen 1446 korona 12 fillér. 7. lakás gazdasági épületekkel s 758 □-öl kertten
Kötelességei: III—VI. osztályú finövendékek tanítása; 2. kanonika órákon, a 3 nagy ünnepe; egyszer-egyszer, lelkész betegsége vagy hivatalos távolléte esetén predikálni; 3. vasárnap, ünnepnapokon, bűnbánati héten és biblia magyarázatkor az éneklést orgonával vezetni; 4. a pred. és imás halottakat temetni; 5. kis fitanítót akadályoztatása esetén templomban helyettesíteni; 6. ünnepi követnek 2—2 korona napidijért szállást és kosztot adni. Pályázók okmányaikkal felszerelt kérvényeiket dec. 21-ig alólirotthoz terjesszék be. Választás próbaorgonázás és éneklés után december 28-án délelőtt lesz. Dec. 27-én érkezett pályázók egyes presbitereknél helyeztetnek el. Útiköltség nem térítetik meg. Állás azonnal elfoglalandó.

Jegyzés: Elválasztott előtt többféle mellékereseti forrás áll: Egyházi jegyzőség 70 kor. Ismétlő iskolák tanítása 120 korona, igazgatótanítói állás, temetkezési egyleti jegyzőség 140 korona.

Bugyi Sándor,

ref. lelkész, iskolaszéki elnök.

Pályázati hirdetmény.

A kéki református elemi iskola második tanítói állására pályázat hirdettetik.

Javadalom: az egyháztól évi négyszáz kor., az államtól törvényes kiegészítés. Megfelelő lakás kerttel.

Kötelessége: az iskolaszék által esetről-esetre kijelölendő osztályok vezetése és tanítása, úgy a

ahol is szövetek, barchettek és mindenemű téli árúk mélyen leszállított árban, úgy ezeknek maradékai fél árban, valamint női, férfi és gyermek kész fehérneműek, nyakkendők, gallérok, kézelők, ágy- és asztalterítők, paplanok, vászon asztalneműek, téli tricók, harisnyák, keztyűk, zsebkendők és mindenemű rövidárúk mélyen leszállított árakon szerzethetők be. Megyei és helyi telefon 12—58.

mindennapi, mint az ismétlődő iskolában, a tiszántúli református egyházkerület tanterve szerint; továbbá lelkészi kántort akadályoztatása esetén és kanonikus órákon, valamint temetések alkalmával is helyettesíteni; az énekkar tanításában és vezetésében segédkezni; az ifjúsági egyesület vezetésében részt venni; szükség esetén az egyházi jegyzőséget díj nélkül tartozik viselni.

Az állás a választás jogerőre emelkedése után azonnal elfoglalandó. A választás 1914 január 15-re tervezetett. Csak férfitanítók pályázhatnak.

A kellően felszerelt pályázati kérvények a lelkészi hivatalhoz (Kék, u. p. Demecser, Szabolcs-megye) bezárólag 1914 január 11-ig (vasárnap)

nyújthatók be. Később érkező pályázatok figyelembe nem vétetnek.

Kék, 1913 december 16.

Ref. presbytérium.

Egyszerű és különleges gyártmányú zseb-, inga-, fali- és ébresztő-órák szakszerűen lesznek javítva, jutányos árban Apródinál, Debrecen, Szent-Anna-utca 2. szám.

Különösen templomfestéseknél felhívjuk olvasóink figyelmét Schuller vállalatára Debrecen, Simonffy-utca 25. sz. Telefon 806. Költségvetés díjtalan.

Felelős szerkesztő: FERENCZY GYULA Dr.

Munkatársak: Soltész Elemér, dr. Veress István.

HARMATHY antiquarium

DEBRECEN, FÜVÉSZKERT-UTCA 14.

Mindenféle könyvek fél áron!
Kifogástalan és új példányok:

Gyöngyösy: Köznapi imák 1-2. (6-)	3-
Révész János: Köznapi imák. 1911. (8-)	2-50
Lelkészi Tár, kötetje (10-)	5-
Mitrovics: Papi dolgozatok, kötetje (7-)	3-50
Tiszántúli református egyházkerület térképe, vázsnan, lécekkal, 1912. évi legújabb, 15- K helyett csak	7-
Franklin Lexikon 1-3. (54-)	24-
Szilágyi: Magyar nemzet tört. 1-10 (160-)	60-
Magyar család aranykönyve 1-3. (64-)	28-
Jókai művei 1-50. (180-)	80-
Magyar írók aranykönyvtára 1-30. (180-)	50-
Otthon könyvtár 1-15. (75-)	25-
Bazzini: Pekingtől-Párisig. (16-)	8-
Társad. tud. könyvtár. 1-24. (150-)	70-
** stb., stb.	**

ELADÓ

a monostorpályi-i határban 200 hold tagos birtok kedvező fizetési feltételek mellett, holdja 500 koronáért. — Ugyancsak eladó ugyanott 130 hold tagos birtok, holdja 380 koronáért. — Ugyancsak eladó a Kondorosi homoktéglagyárnál, a Diószegi-uton 16 vagon porosz és salgótarjáni kőszén és 200 métermázsa oltatlan mész.



Vevők jelentkezhetnek a DEBRECENI
Gazdák Bankjánál
Kossuth-utca 17-ik szám alatt. ++++++

„Meteor“ szálloda Budapest

VII., Erzsébet-körút 6. szám.

120 kényelmesen berendezett szoba.
Légtűtés. — Liftszolgálat éjjel-nappal.
Fürdők. — Vacuum cleaner. — Összes vidéki lapok. — Szobák 4 koronától.

Debreceni Vas- és Rézbutorgyár Részvénytársaság
Állandó butorkiállítás: vas- és rézbutorban a legegyszerűbbtől a legdiszesebb kivitelig.  városi lerakatában  Eladás kicsinyben, gyári árakban. 

Általános Forgalmi Bank Részvénytársaság

Debreczen, Piac-utca 68. szám.

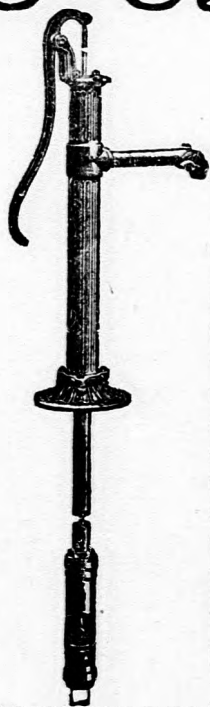
Érdekközösségben a „MERCUR“ váltóüzleti részvénytársasággal.

Bankosztály.

Váltóüzlet. Árúosztály.

ÜZLETÁGAK: Takarékbetétek könyvecskékre és check-számlára. Váltók leszámítolása, valamint a banküzlet körébe vágó összes pénzügyi műveletek lebonyolítása. Hitellevelek és utalványok az összes külföldi piacokra. — **Értékpapírok, sorsjegyek, ércpénzek vétele és eladása napi árfolyamon, szelvények és kisorsolt értékpapírok beváltása. Olcsó, magas előlegek értékpapírokra és sorsjegyekre.** — Igérvények minden húzásra. Biztosítás sorsolási veszteség ellen. Sorsolási ellenőrzés. Katonai, házassági óvadékok ügyében minden utbaigazítás és eljárás. Tőzsdei megbízásokat teljes megbízhatósággal eszközöl és minden felvilágosítással, tanácssal készségesen szolgál.

Egészségügyi Műszaki Vállalat Részv. t.



Péterfia-u. 46.
Telefon: 10-62.

Debreczen legnagyobb vízvezetékberendezési vállalata

Elvállal mindennemű vízvezeték berendezéseket, melegvíz és központi gőzfűtést, Fürdőszobák berendezését, a legmesszebbmenő igényeknek megfelelően, valamint melegvíz berendezéseket is. oo Óriási anyagraktárunk folytán abban a helyzetben vagyunk, hogy a megrendeléseket azonnal és pontosan teljesíthetjük. ooo Elsőrangú munkaerőkkel rendelkezünk. ooo Minta-raktárunk minden időben megtekinthető. o Megrendeléseket kedvező fizetési feltételek mellett is elvállalunk. o Utbaigazítással, műszaki tanácsal és költségvetéssel teljesen díjtalanul szolgálunk.

Házak vízvezetékének évi jókarban tartását elvállaljuk. oooo A vállalat műszaki igazgatója: Brüll Alajos.

Szenzációs felvételü GRAMOFON-LEMEZEK

»»»»érkeztek!««««

Művész-együttes: Király Ernő,
Fráter Loránd és Berkes Béla.

LEGUJABB OPERETTE FELVÉTELEK:

KATONADOLOG. MOZI KIRÁLY.

ÉNEKLIK:

Szilassy Etel és Gábor Arnold
Drága, drága, drágicám...
Pávián tánc...
Oly pompás a tangó...
Miattad sápadt az arcom



ÉNEKLIK:
Zilahyné S. V. és Asszonyi László
Váci-utcán...
Én édes párom szálj velem
Malom-dal...
Ó, Ó, Ó...

NEVETŐ FÉRJ

Éneklik: ZILAHYNÉ S. VILMA és ASSZONYI LÁSZLÓ.

Te, drágicám, te gerlicém. — Bordal.



Különlegesség!

↔ Mulató művészek :↔

Gyárfás Dezső, Szilassy
Etel, Asszonyi László.



Gyárfás Dezső legújabb kupléi:

:: CSERKÉSZ FIU. ::

Este 8-kor, ha bezárjuk a bol-
tot. — Éjszakán. — Női kalen-
dárium. Ez különösen ajánlható!



Debreceni KISS BÉLA cigányprimás leg-
újabb felvételei: Tangó. — Babo-
nás két szemednek imádója lettem, stb.

Óriási gramofon vásár!

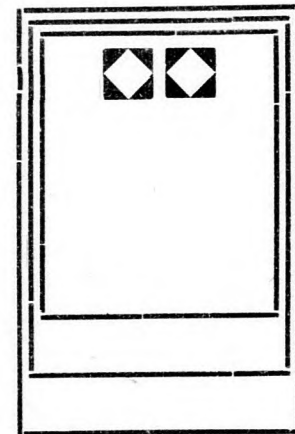
Minden lemez meghallgatható az üzletben vételkényszer nélkül.

Molnár Testvérek, Debrecen

Egyháztér 2. sz. Telefon: 7—27. sz.

DEBRECENI BANK

RÉSZVÉNYTÁRSASÁG



PIAC-UTCA ÉS
SIMONFFY-UTCA SAROK.

Városi bérház I. em.

Debreceni Ipar- és Kereskedelmi Bank

Szent Anna-utca 13. szám.



Bérpáncélrekeszei — Safe-
Depositjai — tűz- és be-
törésmentesek. ↔ Érté-
kek elhelyezésére olcsó
és a legbiztosabb helyet
nyújtanak. ★★★★★★★★★★

KARÁCSONY

~ A DEBRECENI PROTESTÁNS LAP MELLÉKLETE ~

Karácsonykor.

*Zúgnak a harangok, hívogatón szólnak
A föld rögét járó bűnös halandónak!
A nép tolong sűrűn... tódul seregestül,
Arcán szent áhitat, ajkán ének csendül...
Megszületett Jézus, kit epedve vártunk,
Bűnünkből megváltó, igaz Messiásunk.*

*...Álljunk meg... tekintsünk szívünk rejtekébe,
Kikelt-é a mag, mit Ő vetett beléje,
Meghozta gyümölcsét hatvan és százannyit,
Áthatja szívünket a szeretet s a hit?!...
Akkor eljött Jézus, kit epedve várunk,
Bűnünkből megváltó, igaz Messiásunk!*

*...Mig lesz e világon elhagyatott árva,
Jajszavára vigaszt mindhiába várva,
Hidegen s részvétlen nézik az emberek,
Könnjét le nem törlik, mely arcára pereg...
Addig nem jön el az, kit epedve várunk,
Bűnünkből megváltó, igaz Messiásunk!*

*Mig lesz e világon gyenge, erőtelen,
Kit önző hatalom tipor embertelen,
Az oltalom helyett a porig lealáz,
Féreggé aljasít, mely a földön csúsz, mász'...
Addig nem jön el az, kit epedve várunk,
Bűnünkből megváltó, igaz Messiásunk!*

*Mig lesz e világon üldözött igazság,
Melyen diadalt ül a pokoli gazság,
Mig a becsületest folyton csak gúnyolják
S az álnok, hazugot mindig feljebb tolják...
Addig nem jön el az, kit epedve várunk,
Bűnünkből megváltó, igaz Messiásunk.*

*Amig szegény esdve kér darab kenyeret
S a gazdag elhalad a nyomorgó mellett,
Meghasonlott lelke nyugalmat úgy talál,
Ha eldobja éltét s ráborul a halál...
Addig nem jön el az, kit epedve várunk,
Bűnünkből megváltó, igaz Messiásunk.*

*Mig bűn uralkodik s fejét büszkén hordja,
Az erényt kacagják s tapodják a porba,
Ökölbe szoritott kézzel, önfeledten
Rettenetes átkot szórnak az ég ellen...
Addig nem jön el az, kit epedve várunk,
Bűnünkből megváltó, igaz Messiásunk.*

*...Mig a lelkeken ül tudatlanság éje
És azt le nem győzi az értelem fénye,
Mig az embereknek ütésre áll karja
S testvér a testvérét üzi, rontja, marja...
Addig nem jön el az, kit epedve várunk,
Bűnünkből megváltó, igaz Messiásunk.*

*...Majd ha egykoron az emberek kebele
Csak a szeretettől lesz csordultig tele
Isten és emberhez... s éltét irányítja...
Végre meg fog nyilni az egek kárpitja...
S akkor eljön az, kit oly epedve várunk,
Bűnünkből megváltó, igaz Messiásunk.*

Debrecen sz. kir. város Magisztrátusának felírata

Mária Terézia királynő ama rendelete ellen, amelyben a céheket a katolikus körmenetekben való részvételre kötelezi.

Latin eredetiből közli: Herpai Gábor.

(Folytatás)

4. A legtudósabb római katolikusok közül, valakik csak e hitcikkéről tárgyalnak, az egy *Lamindus Pritannius*t, vagy másképen *Muratorius*t hozzuk fel, aki a lelkek kormányzásáról írott könyve II. rész 14. fejezetében sokat hoz fel idevonatkozólag s a maga véleményét így fejezi ki: „A többi boldogok között azoknak a Szent vértanúknak és az Istenanyának különösen, nem csekély tisztelettel tartozunk, de szerfeletti és épen nem dícséretre méltó buzgalomban ég az, aki olyan tiszteletben részesíti őket, amilyen csak magát az Istent illeti és aki tőlük nemcsak időleges ajándékokat kíván és kér, hanem bűneinek bocsánatát is”. Óhajtja tehát a következőkben, hogy „az egyházak előjárói helyesebben oktassák ki híveiket, vagy tudós férfiakat alkalmazzanak e célra, máskülönben — úgymond — a babona, e rettenetes baj és maguk az eretnokok is félelmesen megfogják gyökerezni”.

Legfelségesebb Királynőnk! Nem akarunk mi *Muratorius*nak eme szavaival zavart okozni s épen azért elégnék tartjuk most *Trantson*-nak, a minapi bécsi hercegérseknek e tárgyra vonatkozólag saját pásztori levelében kifejezett és a *Muratorius*éval mindenben megegyező véleményét felemlíteni, amely pásztori levél közkézen forog s a benne foglaltak olyanok és oly nagy fontosságúak, hogy méltán kérdésbe tehető, hogy vajjon az egyház élén álló főpapok eleget tettek-e ama tudós érsek kegyes óhajának? s vajjon mindeddig nem az ellenkezők történtek-e több helyen?

Ha tehát a helvét hitvallást követők az ünnepi körmenetekben való részvételre köteleztetnek, olyan cultusra szorítottatnak, mely maguknak a katolikus tudósoknak a bevállása szerint javításra szorul.

5. Ha valaki azt hiszi, hogy ezt vagy azt a cselekményt tiltja az Isten igéje, (hogy helyesen, vagy helytelenül hiszi-e, az ide nem tartozik,) azt is szükségképen hinni tartozik, hogy az Isten parancsolatja ellen vétkezik akkor, ha abban a cselekményben részt vesz s ha mégis nem tudván ellentállani, részt vesz abban, az Istent gúnyolja ki! Vétkezik pedig lelkiismerete sugallata és így maga maga ellen. Pál apostol azt mondja: „Aki kételkedéssel eszik, lelkiismeretében kárhozott, mert nem hitből eszik, valami pedig hitből nincsen: bűn az”. (Róm. XIV. 23.)

Ha tehát az, aki lelkében kételkedve tesz meg valami, különben megengedett cselekményt, vétkezik és így elkárhozik, mennyivel súlyosabban vétkezik és mennyivel nagyobb joggal kárhozik el az, aki nem kételkedve, hanem épen lelkiismeretének ellenére, sőt vádolására cselekszik valamit. De vétkezik felebarátja ellen is rettenetes botránkoztatása miatt. Mert hiszen nagyobb botránkoztatást okozhat, midőn azt az igazságot, amelyhez addig szívvel-lellekkel ragaszkodott s amelyről szájával bizonyoságot tett, — külsőleg cselekedetivel megtagadja és el-

árulja. Az ilyenekről mondja Megváltónk: „Valaki pedig megbotránkoztat egyet e kicsinyek közül, kik én bennem hisznek, jobb volna, hogy egy malomkővet köt-nének nyakára és a tenger mélységébe vettetnék. Jaj e világnak a botránkozások miatt, mert szükség, hogy legyenek botránkozások; de jaj annak az embernek, aki által a botránkozás léssen”. (Máté XVIII. 6—7.)

6. Tartozunk pedig azt a keresztyén tudományt, amelyről azt hisszük, hogy a valódi és evangéliumi, a világ előtt nyíltan is megvallani és abban állhatatosan megmaradni, mert szívünk szerint hiszünk ugyan az igazságban, de szánkkal teszünk arról vallást az üdvösségre, mint Pál apostol tanítja: „Aki bizony-ságot tesz én rólam — úgymond Krisztus — az emberek jiai előtt, én is bizony-ságot teszek arról az én atyám előtt, aki a mennyben van; aki pedig megtagad engem az emberek jiai előtt, én is megtagadom azt az én atyám előtt, aki a mennyben van”. (Róm. X. 10.) Ezért dícsőségesek azoknak a hitvallóknak és martiroknak a nevei; a hitvallóké azért, mert Krisztus nevéért az üldöztetéseket, börtönöket és más megpróbáltatásokat is elviselték és ezalatt az evangéliumi igazságban állhatatosan megmaradtak; a martiroknak pedig, mivel még a halálban is bizony-ságot tettek hitökről s az igazságról. Erre a keresztyéni állhatatosságra buzdítja az Úr övéit a Mennyei Jelenések könyvében: „Légy hív mind halálig és neked adom az életnek koronáját”. (Apok. XI. 10.)

7. A Szent Lélek ellen való bűn az, amit Üdvözítőnk mond (Máté XII. 32.) s amelyről kijelenti, hogy sem a jelen világban, sem a jövőben meg nem bocsátható. Mert az eretnokség tagadására vonatkozólag a legbölcsebb teológusok is belátják, vagy legalább is úgy vélekednek, hogy annak a bűnnek az első foka az, amelyet minden erőnkkel kerülnünk kell, hogy lelkiismeretünk megtapodása miatt ne maradjunk egész magunkra Isten amaz igazságos ítélete alkalmával és hogy annak a rettenetes bűnnek mértékét be ne töltsük végképen a lépésről-lépésre való haladással.

8. Az a hófehér tisztaság, amellyel az alattvalóknak fejedelmeikkel szemben viseltetniök kell s amelyet a szóban forgó tárgy is megkíván, nem engedni, hogy elhallgassuk némely, más városokban lakó és a római katolikus egyház istentiszteleteiben és szertartásaiban részt vevő helvét hitvallásúak példáját, hogy azt esetleg fel ne hozhassák érviül ellenünk; de midőn azoknak cselekedetét arra nézve, amit fentebb kifejtettünk, t. i. a lelkiismeret zsinórmértékére nézve vizsgáljuk, sem nem helyeselhető, sem a többi atyafiaknak ártalmára nem lehet. Mert hiszen a kegyes keresztyének között is kerülnek hitben gyengék, akiket hatalmába kerít a kísértés és elesnek, súlyos lévén a gyengéknek a kísértés, midőn elveszik tőlük a megélhetést és megakadályozzák őket abban, hogy a maguk és kicsinyeik számára kenyeret keressenek, vagy pedig menekülniök kell a sűrű és szigorú büntetésektől, ha másképen cselekszenek. Voltak az őskeresztyén egyházban is *Sacrificatusok* és *Thurificatusok*, akik pogány templomokba jártak és a pogány istentiszteletekben tényleg részt vettek; voltak *Libellaticusok*, akiket azokról a könyvekről neveztek el így, amelyeket a pogány hatóságoknak adni, vagy tőlük kapni szoktak, hogy a nyilvános istentiszteletek tartásától mentek legyenek,

azaz írásban tagadták meg keresztyén voltukat, pedig valójában azok voltak, vagy pedig megígérték, hogy áldozni fognak, ha a pogány hatóságok ezt kívánták tőlük; voltak *Traditorok*, azaz árulók, akik a keresztyéneknek s különösen a szenteknek a névsorát átadták a pogányoknak, vagy feljelenítették saját testvéreiket és elárulták őket.

Mindezeket közös néven *Lapsusoknak*, elesetteknek nevezték és szigorú egyházi fegyelem alatt állottak, de mihelyt üldözés támadt, mielőtt erőszakra került volna a sor, elmentek a templomokba és önként bemutatták a pogány áldozatokat, épen azért velük szigorúbban bántak, mint azokkal, akik csak az erőszaknak engedve mentek áldozni!

Hasonló fegyelem visszaállítását óhajtának most is a helvét hitvallású gyülekezetek, csak hogy siralmas állapota az egyháznak, amelyben csak nyögött és sóhajtozott, ezt mindeztideig nem engedte. Bármilyen legyen azonban az egyház kötelessége, nekünk most nem azt kell néznünk, hogy mit cselekedtek gyengébb atyánkfiai, hanem, hogy mit kell nekünk cselekednünk és mit parancsol az Isten!?

Kiviláglik mindezekből, hogy a helvét hitvallást követők, hacsak lelkiismeretükön erőszakot venni és az Istent megbántani nem akarják, a római katolikus egyház ama szertartásain részt nem vehetnek és a mestereknek a legigazságosabb és a legkomolyabb okuk van arra, hogy lelkiismeretük szabadságáért Felségedhez a legalázatosabban esedezzenek, hogy t. i. ne kényszerítsék őket azokra a szertartásokra akarataik ellenére s annál kevésbé sújtsák őket bírságokkal, vagy más büntetésekkel, mert hiszen a vallástól mindenféle külső erőszaknak, félelemnek és bármilyen kényszernek távol kell lennie s mert jól tudják, hogy Felséged az ő lelkiismeretük felett semmiféle uralmat nem követelhet, mert hiszen:

1. A vallásnak az a summája, hogy helyesen vélekedjünk Istenről és az isteni dolgokról s Istent tiszta észszel tiszteljük. Előbb az értelemre hat s csak azután az akaratra. Az ember értelme pedig csakis érvekkel, bizonyítékokkal indítható meg, de semmiféle külső erőszaknak alá nem vethető. Mert hiszen semmiféle kényszerrel nem lehet elérni azt, hogy valaki igaznak higgye azt, amiről tudja, hogy hazugság, például, hogy valaki elhiggye azt, hogy kétszer három = hét.

De még az ember önmaga sem kényszerítheti saját érzelmét, bármennyire akarja is; sőt még a gondolatok sincsenek hatalmában, amennyiben gyakran olyanokat gondol, amiket nem is akart gondolni, máskor meg nem képes gondolni azokat, amiket akarna. Az ember akarata mindig az értelmet követi és tőle soha el nem választható, mert az, amit az ember erőszak útján cselekszik, nem akarata, hanem akaratlanság.

Az ember tehát értelemmel és akarattal felruházott valóság, akinek szabad cselekvéseit csak a mindentudó és mindenható szent Lélek képes irányítani és kormányozni.

2. És jóllehet a mindenható Istent feltétlen hatalom illeti meg az emberek értelme felett, mégis úgy bánik velük, hogy azt a szabadságot, amelyet egyszer beléjük adott azért, hogy őket a saját képére teremtesse, sohasem veszi el, hanem valahányszor vagy rendes, vagy rendkívüli eszközökkel irányítani akarja

őket, mindig meggyőzi értelmüket és az emberrel újjászületése alkalmával sem úgy bánik, mint valami fadarabbal, hanem mint szabad emberrel.

3. Azt akarja tehát az Isten, midőn ő maga is az ember szabad értelme természetének megfelelőleg cselekszik, hogy az ember hitének ne legyen semmi más alapja, csak az igazság ereje, az az erő nevezetesen, amelyet az érvekben és a bizonyítékokban ragadhatunk meg, foghatunk fel, úgy, hogy semmi másért nem hiszünk, hanem egyedül a lelkiismeretünk szerint megnyilatkozott igazság erejéért, amivel tehát minden külső kényszerítés ki van zárva.

4. Amiképen az utolsó napon kiki a maga hitéről és cselekedeteiről számot adni tartozik, épen úgy az elébe tárt vallást csak akkor tartozik elfogadni, midőn már annak igazságáról és isteni szentségéről meggyőződött az apostol ama mondása szerint: „*Mindeneket megpróbálgatok és ami jó, azt megtartásatok!*”

5. Ebből az is világos, hogy a lelkiismeret kényszeríteni nem lehet, mivel felette semmiféle hatalom nem gyakorolható, bármennyire akarják is az uralkodók, amint ezt megszámlálhatatlan vértanú példája igazolja, akiket semmiféle büntetéssel, kínzással, sőt kérséssel még arra sem tudtak kényszeríteni, hogy legalább szájjal tagadják meg az igazságot, nemhogy szívökben pártoltak volna el attól. Igaz tehát *Fruarnus*-nak az a mondása: „Egyebek emberi törvények alá vethetők, csak egyedül a vallást nem lehet kényszeríteni, vagy azon uralkodni!”

6. A külső erőszak, hogy *Jünius Brütus* szavaival éljünk, semmit sem ér arra nézve, hogy valaki másképen érezzen, mint ahogyan érez, mert a lélekbe valamely vélemény külső erővel be nem nyomható, sem belőle ki nem csikarható; csak azt képes kivinni az erőszak, hogy valaki másképen beszéljen, mint ahogyan érez és hogy azt a vallást, melyet lelkében utál, szavakkal vallja.

De ha e világ képmutatása és farizeuskodása káromlatos az Isten előtt, annak kell lenni az emberek előtt is; és ez az egyháznak épen olyan káros, mint maguknak a képmutatóknak.

Az egyházra azért, mert a képmutatók titkos ellenségei az egyháznak, akiket az egyház, mint valami kigyókat melenget a kebelén, mert ők azt az egyházat, amelybe őket a legdurvább erőszakkal belekényszerítik, lehetetlen, hogy ne gyűlöljék és annak veszedelmét ne kívánják és ha tehetik, ellene dolgozniak.

A képmutatóknak pedig azért, mert végromlásba, kárhózatba juttatja őket, mint mondja Idvezítőnk (Máté XXIV. 50.): *Megjő annak a szolgának Ura és kelle vágatja őt és a képmutatók sorsára juttatja; ott leszen sírás és fogaknak csikorgatások.*

Az Isten bizonyára még azokat a nagy bűnösöket, de bűneiket megvallókat sem taszítja el magától annyira, mint a képmutatókat, akiknek kettős szívük van és mind a két részre sántikálnak s akiknek a száma, hogy ne növekedjék, de sőt kevesbedjék, épen a keresztyén vallásnak kell tőle óvakodnia s amennyiben csak hatalmában, tehetségében áll, arra kell törekednie, hogy a képmutatók ne csúszzanak be az egyházba, nem pedig arra, hogy a nem-akarókat képmutatásra kényszerítse. Nincs semmi ok arra, hogy a helvét hitvallásukat kényszerítsék

az istentiszteletre, mivel az értelem és Isten igéje megtanította őket: csak *Neki* kell szolgálniok.

Az azonban bizonyos, hogy azok a helvét hitvallásúak, akik bár akarataik ellenére olyan külső istentiszteleti módot követnének, amelytől borzad lelkiismeretük, teljesen képmutatók lesznek s mint ilyenek Isten szemei előtt utálatosak.

7. Minden igaz keresztyén ember lelke szerint kárhóztatja az igen nagy közömbösséget és az igen nagy szabadosságot, Felséged pedig az alább felhozandó apostoli szavakkal nyilatkoztatta ki, hogy lelke elfordul attól a profanitástól.

A közömbösöknek és szabadosoknak ugyanis az a természetük, hogy szívökben hisznek, amit akar-nak. külsőleg azonban minden szertartást megtartanak, amiket lelkükben nevetnek és bármely valláshoz, szokáshoz és szertartáshoz tudnak alkalmazkodni. Már pedig épen ezt parancsolja Felséged a mi mesterembereinknek, amikor vallásukkal ellenkező szertartásokra kényszerítettnek, és ilyenformán akarataik ellenére a közömbösség és szabadosság vallására kényszerítettnek. Az ilyen fajta betegségekben manapság különben is gazdag a föld úgy, hogy azért kell imádkoznunk, hogy Isten a pogányságnak és a hitelenségnek amaz özönvizével, amittől különösen kell félnünk mai időnkben, a keresztyénséget elborítani ne engedje. De így beszélnek a pápisták: A mohamedán és zsidó nemzettel szemben nem lehet hivatkozni semmiféle egyházi jogra, mert velők szemben csak a rábeszélés és buzdítás alkalmazható, hogy tévelygéseikről mondjanak le és az igaz vallással értsenek egyet; viszont az eretnekekkel szemben csak az egyházi joggal lehet fellépni, mert hiszen az ő közösségükből vonták ki magukat s azt hiszik, hogy területükről el nem távozhatnak, amiért is üldözhetik őket fegyverrel, hogy ismét a maguk hatalma alá vezéreljék vissza őket; fegyverek: szellemiek, kiközösítés és minden kigondolható kegyetlenség.

A királyoknak és fejedelmeknek pedig kötelességük, hogy idvességes büntetésekkel buzdítsák az elpártoltakat és a hittől idegenkedőket, hogy tévelygésökben tovább ne maradjanak, vagy abban meg ne haljanak.

Felséges királynő! Sokat lehetne ugyan ezekre felelni, de legyen elég e kevés. Teljességgel joga van az egyháznak ahhoz, hogy az eretnekek ellen egyházi fegyelmet gyakorol és őket kiközösíti, de csak addig, amíg szellemi fegyvereivel gyakorolja, mert, mikor már a legvégsőig megy azzal, hogy őket a legrettenetesebben kiátkozza és az ördögnek átadja, már ezen tény által lemondott az egyház minden felettük való hatalmáról, mert hatalma tovább nem terjed és, aki egyszer a Sátán hatalmába jutott, az nem lehet többé az egyház hatalmában, ha csak maga vissza nem tér.

Mi szövetsége van igazságnak és hamisságnak? vagy mi közössége a világosságnak a sötétséggel? És mi egyezsége Krisztusnak Bétiállal? (II. Kor. VI. 14.) Nem lehet tehát azt állítani, hogy ilyen, vagy olyan magától értetődő joga van az egyháznak ahhoz, hogy az eretnekeket, akiket szellemi fegyvereivel a maga közösségébe visszavezérelni nem tudott, a pokolba küldje: csak rábeszélési és buzdítási joga

van, mert mint *Tertullian* mondja: A vallásnak nem az a sajátága, hogy kényszerítsük; azt önként kell vállalni, nem pedig erőszakkal.

Azok a büntetések, amelyekkel az erre rávett keresztyén fejedelmek zaklatják a tévelygőket és tőlük elpártoltakat, szintén nem érnek semmit, mert mint fentebb kimutattuk, csak a hízélgők és képmutatók számának a növelésére alkalmasak, nem pedig a lélek meggyőzésére, melyet tévelygésében csak még jobban megerősítenek és az erőszakolt vallást gyanússá teszik, mert, akik erőszakos tervekkel állnak elő, azok azt mutatják, hogy ők az ügy jóságában és igazságában nem bíznak és a győzelmet, ha érvekkel versenyeznének, elveszítenék.

Emlékezetre méltók erre nézve *Hilarius* szavai: Kérlek titeket, akik magatokról azt hiszitek, hogy püspökök vagytok, mondjátok meg, hogy micsoda szavazatok útján nyertek hatalmat az apostolok az evangélium prédikálására? avagy micsoda földi hatalmasságok segítették őket? És mégis majdnem minden népeket Istenhez vezéreltek a bálványimádásból. Vajjon vettek-e méltóságot a császári udvarból azok, akik a börtönökben bilincsek és megostoroztatások közepette dícséretet énekeltek Istennek? És Pál, midőn a színházban látványosságára mindeneknek megcsúfoltatott, épen a királyi rendeletekkel gyűjtött össze egyházat Krisztusnak!

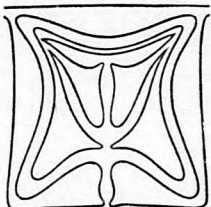
Vajjon *Néronnak*, *Vespasianusnak*, vagy *Deciusnak* pártfogását élvezte-e az egyház? és mégis az ő irántunk való gyűlölet közben virágzott fel az isteni prédikálásnak vallása! Azok saját kezükkel és munkájokkal táplálva magukat a világi hatóságok határozatai és a királyok rendeletei ellenére szerte járva ebédjeik és titkos összejöveteleiken falvakat és városokat s szárazon és vizen majdnem minden népet meghódítottak a Krisztusnak, pedig — hiszem, — nem volt az övéké a mennyország kulcsa, vagy Istennek nyilvánvaló ereje sem védelmezte őket az emberi gyűlölködések ellenében és mégis annál jobban hirdették a Krisztust, minél jobban tiltották.

De most? Fájdalom! Az isteni hitet földi szavazatok tukmálják az emberekre és az egyház a maga hatalmánál fogva Krisztust vádolja, midőn az ő nevére körmenetet rendez: számkivetésbe küld, vagy börtönben tart, kényszerít, hogy neki higgy, t. i. az egyház.

De hiába alkalmazza a büntetéseket és zaklatásokat, mert nem a lelkek meggyőzésére, hanem csak azok felingerlésére szolgálnak, úgy, hogy az eretnekek még nagyobb figyelemmel fordítják szemeiket az igazságra és még jobban ráadják magukat annak kinyomozására, mert aki a lelket buzgóságra és az igazság keresésére akarja elvezérelni, annak épen az ellenkező eszközökkel kell munkálkodnia.

Az igazságnak nyomozása ugyanis csendes és indulatoktól ment lelket kíván, a zaklatások és üldözések pedig indulatokat keltnek az emberben s zavarják a figyelmet, akadályozzák a lelket, hogy megismerje az igazságot, mint mondja a Példabeszédek írója.

(Vége köv.)

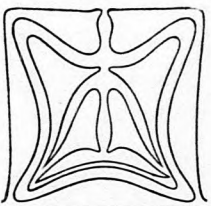


Ruhafestést, vegytisztítást, ing. gallér, kéz-
elő gőzmosást felelősség mellett vállal

Wacha Róbert

az egész országban elősmert vegy-
tisztító gyára

Debrecen, Simonffy-u. 55.



Férfi ruhákat szakszerűen javít — Modern
gépberendezés villany- és gőzerőre.

Aki e lapra hivatkozik, 10% engedményt és díjtalan csomagolást élvez!

ROYAL

nagyszálloda

DEBRECZEN, Piac-,
Deak Ferenc- és Hu-
nyadi-u. sarkán. ~



Kényelmes világos szobák.
Villanyvilágítás. Fürdő hasz-
nálat. Modern berendezés.
Étterem és kávéház. Havi
abonna étlap szerint. Hang-
verseny-terem. Nagy fedett
terasz. — Mérsékelt árak.
A vendégek kényelmére és
kiszolgálására a tulajdono-
sok személyesen ügyelnek fel

Telefon 2-26. ~ Telefon 2-26.



BUTOR



részletre és készpénzért
igen jutányos árban kapható

Kovács Mihály

butorraktárában ~~~~~

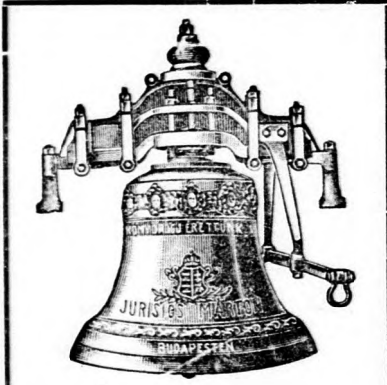
Budapest, VII. ker.

Óvoda-utca 44. sz.

(Garay-tér sarok.) E lapra
hivatkozók 10 százalék ár-
engedményben részesülnek.



ELSŐRENDŰ HARANG-GYÁR,



Alapítva 1868. Telefon 77-51.

szerel a kitűnő Pozdech-féle
rendszer szerint ++++++

Jurisics Márton

harangöntő- és harangfelszerelő-gyár
BUDAPEST, Rózsa-utca 51—53. szám.

Elvállal minden e szakmába vágó munkát, ú. m.: elsőrendű harangok szállítását, régi harangok átöntését, régi harangok átszerelését Pozdech-féle forgatható öntöttvas-koronára, esetleg forgatható kovácsoltvas-koronára, kikopott csapok kicserélését stb. Készít fekvő és álló harangvas-állványokat jutányos áron. — Költségvetéssel szívesen szolgál. Munka felvétel végett díjmentesen utazom a helyszínére. Jutányos árak, pontos és tisztességes kiszolgálás. ++++++

☛ NAGY UJÉVI VÁSÁR ☛

HAAS FÜLÖP és FIAINÁL

SZŐNYEG- ÉS BUTORGYÁROSOK RÉSZVÉNYTÁRSASÁGA

DEBRECZEN, PIAC-U. 59. (KASZANYITZKY MELLETT.)



Szőnyegek, ágyelők, futószőnyegek, átalvetők, keleti szőnyegek, asztal- és ágyterítők, függönyök, lábtörlők, flaneltakarók, teveszőr-takarók, butorszövetek, kecskebőrök, valódi keleti hímzések és diszpárnák stb. :: :: :: :: :: :: :: ::

MÉLYEN LESZÁLLITOTT ÁRAK

Első és legnagyobb
hajdumegyei
cipőraktár



Mazai és
valódi
amerikai
cipők

Debreczen

a „Cipő
Király”-
hoz



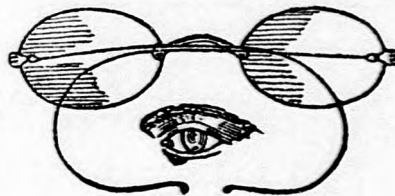
Piac-u. 49

a fő-
postával
szemben

Tolnai Dániel

Telefon 501. szám

Mélyen leszállított ujévi árak!



Nagy választék

színházi és mezei látcsövekben

legfinomabb achromatikus üvegekkel. 000000
Különfé' modern lorgnettek, szemüvegek
rövid-, távol- és gyengélátóknak. 0000000000

Pontos kipróbált ANEROID LÉGSULYMÉRŐK

(időjelzők) és minden optikai tárgyak leg-
finomabb és legolcsóbban kaphatók 0000000

FISCHER JAKAB

***** elismert szakértő látszerésznél *****

DEBRECZENBEN, Főter 21. szám (Sesztina-ház)

VILLÁMHÁRITÓKAT,
villanyvilágítást, villany motorokat, vil-
lanybiztonsági készülékeket, villany-
csengőket.

Távirdai és telefon felsze-
reléseket, az összes rend-
szerü motorokat, trans-
missziokat, gazdasági gé-
peket, malom berendezé-
seket, automobilt, minden
rendszerü világítást, für-
dőszobák és closett be-
rendezéseket készít, sze-
fel és javít :-: :-: :-: :-: :-:

VEISZBERGER MIHÁLY

műszerész Debreczen, Széchenyi-utca
27. szám. — Telefon 10—65. Telefon.

Téli

vizkura

Fango (iszapkezelés)



*a Simonffy-utca 7.
sz. alatti Vizgyógy-
intézetben.*

Villamos óra és toronyóra gyár

Gr. THOROTZKAI ÉS TÁRSA
ROZGONYI ÉS LENDVAI 00

BUDAPEST, VI., SZIV-UTCA 32-IK SZÁM.

Gyártunk:

TORONYÓRÁKAT

megbízható pontos járással, válogatott anyagból,
erős és modern kivitelben, sok évi jótállással.

Tanonképzés terén elért kiváló sikerekért **DISZÉREMMEL** kitüntetve.

++ 1912. ++

Több arany és ezüst éremmel kitüntetve.

:: TELEFONSZÁM 46—88. ::

Sürgönyeim :

:: ÓRAGYÁR SZIV-UTCA. ::

Saját szabadalmunk szerint villamos fő- és mellékórákat, villamos toronyórákat, villamos jelző órákat, iskolák és gyárak részére, villamos kongatókat, órellenőrző órákat. — Kastély, laktanya, perron, reklámórákat, harangjátékokat és különféle futóműveket, számláló készülékeket. Óraszerkezettel működő, beálitható lampa-kapcsolókat.

Magyarország egyetlen modernül berendezett villamos óra és toronyóra gyára.

Elvállalunk: A URÓRA villamos lámpát és olto vagy gyújtó ébresztőórát.

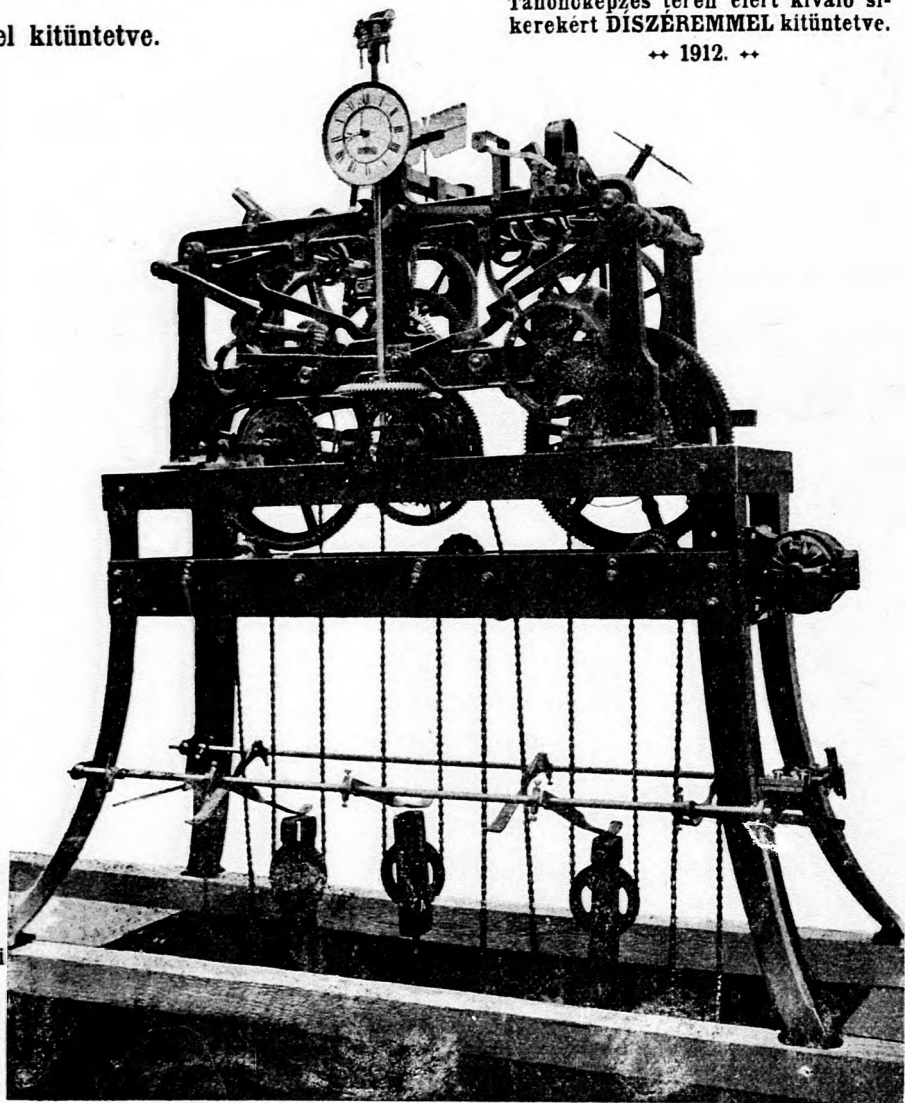
Budapest székesfőváros szerződéses toronyórái.

A magyar királyi államvasutak, posta, dohánygyárak és zalogházak, Pécs, Szeged, Szekszárd, Szabadka, Nagybánya, Debrecen, Kecskemét, Hajmaskér, B-Gyarmat, Hodmezővásárhely, Muraszombat stb szállítói

30 munkás, 45 gép.

Költségvetéssel díjtalanul szolgálunk. ++ Szállítunk fagymentes toronyóra olajat.

Előnyös fizetési feltételek.



AUTOMATIKUS VILLAMOS FELHUZÁSÚ TORONYÓRA.

Szab. Grazer-féle egészségügyi papír.

El az ujság-papírral! Kulturszükséglet!

Ezen papír egyenként hajtogatva és egymásba kapcsolva jön forgalomba. Használata megóvja az emberiséget fekélyek és ragályozástól, mely a tisztátalan papír igába hajtásával állandó veszéllyel jár az egészségre. Eddig példátlan olesó árban árusítom ezen cikkeket, miért is a legkisebb keresetű kézimunkás fülkéjéből sem szabad hiányozni.

ÁRA:

Egy csomag 500 drb barnapapír (Grazer-féle) 30 fill.
Egy csomag 500 drb fehérpapír (Grazer-féle) 36 fill.
Egy drb hozzávaló tömör, elegáns tölgyfa-szekrényke, elzáró toloajtóval 2 K 40 f

Mihály Sámuel

papirkereskedés, irodaberendezési szaküzlet, vilanyerőre berendezett könyvnyomdai iparüzem
DEBRECEN, Piac-utca 30. sz. (Korzó.)
Alapított 1891. Alapított 1991.

Szabó Lajos fiai cégnél

DEBRECEN, RÓZSA-UTCA.

Ujévre nagy árleszállítás.

TÉLI RUHASZÖVET 115 cm. széles, métere K 2.—
Karácsonyi ára K 1-20
SIMA SÖTÉTKÉK ÉS FEKESZÖVET 120 cm. sz.
métere K 2-80 Karácsonyi ára K 1-80
ANGOL DIVATSZÖVET 135 cm. széles, métere
K 3-40 Karácsonyi ára K 2-40
DOUBLE KOSZTÜMKELME 135 cm. széles, mé-
tere K 5.— Karácsonyi ára K 3.—
BLOUSE ÉS RUHASÉLYMEK métere K 3, 4, 6.—
Karácsonyi ára 1, 2, 3 K
SZINES BÁRSONYOK métere K 2-40
Karácsonyi ára K 1-40
JÓ MOSÓ COSMANOSI KARTONOK métere 90 f
Karácsonyi ára 48 fill.
DIVAT FLANEL VELEZEK métere K 1.—
Karácsonyi ára 55 fill.

FÉRFI ÉS NŐI INGEK
23 MÉTERES VÁSZNAK

rendkívül leszállított árban.

Zsebkendők, Harisnyák, Csipkés
és himzett Középbroszok, Futók
és Teritékek, Vászna, Női angol
Sálók, Utazó Plädek, Kocsitaka-
rók, Fehérneműek, Flanalltakarók
és mas hasznos és czélszerű
Ujévi ajándéktárgyak

Kardos László

vászna, fehérnemű és kelengye-nagykereskedésben
Debrecen. Kossuth-utca 9. szám.



Alapított 1831-ben.

Telefon 113. szám.



SCHULLER
izlésesen
fest, mázol
és tapétáz.

DEBRECEN, SIMONFFY-UTCA 25. SZ.

TELEFON 806. TELEFON

Alkalmi vásár dec. 31-ig.

Csak finom minőségű cikkek.

Molnár Ferenc

Zádor Lajos utóda

női divattermében

az összes raktáron levő divat-
cikkek, női és gyermekfelöltők

mérsékelt árakban.

Mult idényből visszamaradt
divatszövetek és felöltők
félárban kaphatók.

Török pezsgőgyár
Debreczen

gyártja a legjobb magyar pezsgőt.

Nagy alkalmi borvásár a
Péterfia-utca 61. sz. pincében.

VILÁGATLASZ

szerkesztik Kogutowicz Károly dr. és Littke Aurél dr. 130 térképlapon, 100 fő- és 220 melléktérkép. Névjegyzéke több mint 130,000 helynevet, a 16 füzet mindegyike pedig 8-8 térképlapot tartalmaz. Megjelenik havonta. **KARÁCSONYRA** már a 9-ik füzet is kapható, ami díszes gyűjtőkben **ALKALMAS** és **ÉRTÉKES AJÁNDÉK**. Ár 34 korona.

Az egész mű ára füzetekben 50 kor. Az egész mű ára félbörbe kötve 60 kor. A díszes gyűjtők (a füzetekhez) ára 10 kor. Havi részletfizetésre is kapható. Bővebbet a könyvkereskedők, vagy a kiadó.

Magyar földrajzi intézet részv.-társ.

BUDAPEST V. kerület, Rudolf-tér.
— Kérjen minta-térképet és prospektust. —

„MERKUR“

írógép és irodaberendezési vállalat,
Debrecen, Piac-utca 58. szám.

Az összes rendszerű írógépek raktáron kevésbé használt állapotban.

Speciális javító műhely. Javítások jótállás mellett. Jókarbantartási bérlet rendszer.

Írógép és sokszorosítási munkák izléselesen és jutányosan készülnek. Üzleti könyvek és irodai felszerelések.

Eredeti amerikai és magyar gyártmányú írógép kellékek, szalagok és karbonpapirok.

Telefon 5-40.

POLLÁK SAMU

VILLANYVILÁGÍTÁS, ERŐÁTVITEL ÉS VIZVEZETÉK-SZERELÉSI VÁLLALATA

DEBRECEN, PIAC-UTCA 43. SZÁM.

TELEFON 656.

Villanyvilágítási, villanycsengő, erőátviteli motorok, dinamók berendezése, felszerelése, javítása és jókarban tartása.

Teljes vízvezetékek, reservoirok, csatornázások, fürdőszobák és closették berendezése, felszerelése, javítása és jókarban tartása.

Csillárokból és világító testekből állandó nagy raktár.

Technikai felszerelések és egyes kellékekből nagy raktár.

Költségvetés díjtalan.

ALFÖLDI TAKARÉKPÉNZTÁR

DEBRECZENBEN, Piac-utca 16. szám, saját palotájában.

Alaptőke: 2.400,000 korona. Tartalékok: 1.470,000 korona.

☞ Érdekközösségben a Pesti Magyar Kereskedelmi Bankkal. ☞

Üzletágai :

Takarékbetétek, csekkszamlák. Váltószámítás, törlesztéses és jelzálogkölcsonők. — Értsekpapírok vétele és eladása, tőzsdei megbizások; hitellevek bel- és külföldre. Előleg értékpapírokra és árúkra.

Saját áruraktár.

Safe-deposit (magánletét pénztár).

Affiliált intézete :

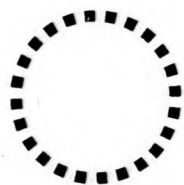
Kabai takarékpénztár részvénytársaság; Nádudvari takarékpénztár részvénytársaság. Hajdunánási takarékpénztár részvénytársaság.



Főtelep: Vámospércs.

Ujévi ajándéknak

legalkalmasabb 3, 6, vagy 12 pár elegáns bőrkesztyű szép dobozban :: Manieur és fésű-készletek, nadrágtartók, harisnyakötők legolcsóbb árban beszerezhetők



Schön Sándornál

DEBRECEN, Piac-u 14. Csapó-u. sarok.

A Nagytiszteletű lelkész urak és a n. é. uri közönség b. figyelmét felhívom 20 éves törv. bejegyzett ..

FÉRFI SZABÓ

cégemre (üzletemre), melyben a leg-elegánsabb angol és magyar divatu uri ruhákat, papi palástokat és fővegeket, sikkos vasuti és katonai egyenruhákat készítek.

Tartalékos tiszték, tisztjelöltek és egyéves önkéntesek teljesen előírás szerint lesznek felszerelve.

↔ Teljes tisztelettel ↔

Prelovsky András

papi, egyenruha és uri szabó
Debrecen, Kossuth-u. 4.

≡ **Ujévi** ≡
nagyvásár.

Ez alkalommal mélyen leszállítottam az összes raktáromon lévő téli cikkek árait

Serő Ernő

Debrecen :: Legnagyobb és legolcsóbb úri, fiú- és gyermekruha nagyáruháza Piac-u. 41.

Egyházak,

iskolák, hivatalok, takarékpénztárak és magánfelek részére

gummi- és réz-

bélyegzőket

gyorsan és olcsón készít

ELSŐ DEBRECENI BÉLYEGZŐGYÁR

Simonffy-u. 5. — Telefon 653.



NYOMTATVÁNYOKAT

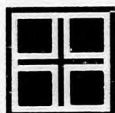
SAKSZERŰ ÉS IZLÉSES KIVITELBEN SZÁLLIT.

HERCZEG HENRIK KÖNYV- ÉS MŰNYOMDA VÁLLALATA

DEBRECEN, SIMONFFY-UTCZA 5.



Telefon 6-44. Az országban 52 üzlet



Haas Lipót Debreczen, Piac-utca 58. sz.

Lincleum

és Szönyegház viaszkosvászon és gummi-áru gyári főraktára.

Az ujonnan berendezett áruházban dusan felszerelt taktár áll a t. vevőközönség rendelkezésére. — Mindenkinnek egyformán áll ezen világvárosiasan berendezett áruház megtekintése. — Olcsó szabott árak! Vételkötelezettség nincs.

HARANG-GYÁR

PÁRISI világkiállításán kitüntetve.

SZLEZÁK LASZLÓ

Költségvetéssel
díjmentesen szolgál

harangöntő-, harangfelszerelés- és harangállvány gyára
Budapest, VI., Frangepán-u. 77. sz. (saját ház)
B. U. R. villamosvasut (órház) megállóhely. oooo

Elvállal minden e szakmába vágó munkákat, u. m. :
uj harangok öntését, régi harangok átöntését.
Régi harangok átszerelését, legújabb — általam
főkéletesített — rendszerű forgatható vaskoronára;
továbbá készít álló és fekvő harangvasállványokat.

Kivánatra saját költségemen a helyszínre utazom.

Telefon szám 174-16.

Telefon szám 174-16.

Debrecen szab.kir. város Világítási Vállalata.

Elvállalja: légszesz- és villamos berendezések elkészítését világítási, erőátviteli, fűtési és főzési célokra. A gáz- és villamos világítás jobb és olcsóbb a petróleumnál. Gázzal sütni és főzni sokkal jobb és félannyiba kerül, mint fával.

Gázfűtés kandallók és fürdőkályhák minden másnál tisztábbak, kényelmesebbek, biztonságosabbak.

A villamos motor legcélszerűbb és legtakarékosabb hajtóerő a világon.

Szép és olcsó lámpák, csillárok és hozzávaló felszerelések kaphatók.

Elsőrendű pirszén (koks) porosz kőszén.

Fekete kőszén-kátrány fatárgyak és épületek megvédésére.

Első minőségű ammoniak sulphat (legbecsesebb nitrogén-tartalmú műtrágya.)

Tetszés szerinti mennyiségben kapható vagy megrendelhető a gyárban, vagy városi üzletünkben

Piac-utca 81-ik szám alatt.

Mindennemű felvilágosítással szívesen szolgál az igazgató:

Debreczeni Jenő gépészmérnök.

A légszesz- és villamos gyárat az érdeklődő közönség bármikor megtekintheti.

Gyári és igazgatósági telefon: 74. Városi üzlet telefon: 90.